

SLOVENSKI INŠTITUT ZA REVIZIJO
LJUBLJANA

ZAKLJUČNO DELO
ZA PRIDOBITEV STROKOVNIH ZNANJ ZA OPRAVLJANJE
NALOG POOBLAŠČENEGA REVIZORJA

**REVIDIRANJE OCENE VZPOSTAVITVE IN DELOVANJA
SISTEMA POROČANJA PODATKOV IZ MATRIČNEGA
POROČANJA BANKE BANKI SLOVENIJE**

MAREC 2022

BARBARA JELUŠIČ

IZJAVA

Barbara Jelušič, vpisana v izobraževalni program za pridobitev strokovnih znanja za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja, izjavljam, da sem avtor tega zaključnega dela in skladno s prvim odstavkom 21.člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem objavo zaključnega dela na spletnih straneh Slovenskega inštituta za revizijo.

V Ljubljani, 30.3.2022

Podpis: Barbara Jelušič

KAZALO

<i>UVOD</i>	1
1 Predstavitev področja revidiranja	3
1.1 Uvodna predstavitev problematike revidiranja matričnega poročanja bank Banki Slovenije	3
1.2 Opredelitev sistema notranjih kontrol in njihovega pomena pri revidiranju matričnega poročanja bank Banki Slovenije	5
1.3 Pregled zakonodaje in drugih predpisov, ki jih banke upoštevajo pri matričnem poročanju Banki Slovenije	7
1.4 Določitev pomembnih postavk revidiranja in pomembnosti pri izvajanju revizije	9
1.5 Revidiranje sistema notranjih kontrol pri matričnem poročanju bank Banki Slovenije	10
2 Predstavitev delovanja izbrane banke in njenega okolja	11
2.1 Spoznavanje področja dejavnosti, zakonodaje in drugih zunanjih dejavnikov iz poslovanja izbrane banke	11
2.1.1 Predstavitev ključnih ciljev in strategije poslovanja ter drugih lastnosti izbrane banke .	13
2.1.2 Spoznavanje okolja kontroliranja	14
2.2 Spoznavanje ustroja notranjega kontroliranja izbrane banke	17
2.3 Identifikacija ključnih notranjih kontrol za oceno vzpostavitve in delovanja sistema pri matričnem poročanju izbrane banke	21
3 Revizorjeva ocena delovanja sistema notranjih kontrol pri matričnem poročanju banke Banki Slovenije	24
3.1 Izbor notranjih kontrol, zajetih v preizkus delovanja ter določitev velikosti vzorca ..	24
3.2 Test kontrol in ocena ustreznosti delovanja notranjih kontrol	28
3.3 Vpliv na nadaljnje revizijske postopke	31
SKLEP	32
4 Seznam literature in virov	33
5 Priloge	34

KAZALO SLIK

Slika 1: Delni prikaz poročila BS1S za izbrano postavko A0408	9
---	---

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pomembnejši podatki iz izkaza finančnega položaja banke leta 2021	9
Tabela 2: Prikaz izbranih postavk iz Izkaza finančnega položaja izbrane banke	24
Tabela 3: Interna metodologija za določitev velikosti vzorca za testiranje	25
Tabela 4: Opis nadzorne kontrole, zajete v vzorec testiranja	26
Tabela 5: Opis temeljne kontrole (1), zajete v vzorec testiranja	26
Tabela 6: Opis temeljne kontrole (2), zajete v vzorec testiranja	27
Tabela 7: Opis temeljne kontrole (3), zajete v vzorec testiranja	27
Tabela 8: Opis temeljne kontrole (4), zajete v vzorec testiranja	27
Tabela 9: Opis temeljne kontrole (5), zajete v vzorec testiranja	28
Tabela 10: Test in ocena delovanja nadzornih kontrol	28
Tabela 11: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (1)	29
Tabela 12: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (2)	29
Tabela 13: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (3)	30
Tabela 14: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (4)	30
Tabela 15: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (5)	31

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik	34
Priloga 2: Povzetek aktivnosti in opravil v t.i. »fazi odobritve« v poslovnem procesu kreditiranja pravnih oseb	36
Priloga 3: Povzetek poročila BS1S za izbrane kreditne posle izbrane banke v vzorcu testiranja	36

UVOD

Poročanje finančnih institucij Banki Slovenije je bilo v zadnjih dveh desetletjih večinoma omejeno na banke, ki pa je zaradi razvoja finančnih trgov, vključitve Slovenije v EU in EMU ter hitrega tehnološkega razvoja doživelo veliko sprememb, tako vsebinskih, kot strukturnih in tehničnih. Prvo mesečno poročanje bank v okviru razširjene matrike se je pričelo leta 2010 in je obsegalo dve poročili, poročilo prevrednotenij s transakcijami (BS1V) in poročilo o knjigovodskih postavkah z obrestnimi merami (BS1S). Danes morajo banke v okviru tako imenovanega matričnega poročanja podatkov (v nadaljevanju matrično poročanje) mesečno oziroma četrletno Banki Slovenije poročati 10 različnih poročil. Vse večje zahteve pri poročanju, so tako odraz naraščanja števila in kompleksnosti bančnih storitev, zaradi česar Banka Slovenije kot nadzornik od poslovnih bank zahteva najrazličnejša poročila za različne namene. Banke morajo pri tem uporabljati poročevalsko shemo, ki pomeni kombinacijo postavk in standardnih šifrantov v obliki preproste dvodimenzionalne matrike. Za zanesljivo in točno računovodsko poročanje pa je nujno, da se v banki vzpostavi delujoč sistem notranjih kontrol, ki zagotavlja povezanost oziroma usklajenost z bilančnimi podatki.

Skladno z Mednarodnimi standardi revidiranja (v nadaljevanju MSR) predstavlja ustrezna vzpostavitev in delovanje notranjih kontrol temelj za uspešno poslovanje organizacije, česar se zavedajo tudi banke in zato veliko pozornosti namenjajo prav temu. Zaradi vse večje globalizacije finančnega trga, s tem pa tudi obširnejših regulatornih zahtev za poročanje, se vse bolj povečuje potreba po razvoju bančne tehnologije, ki posledično pomeni tudi vse večje tveganje v bančnem poslovanju, kjer je ključna vzpostavitev vse širšega in raznolikega obsega notranjih kontrol. Lahko bi rekli, da so notranje kontrole postale del celotne strukture bank, kar je odraz razvoja in razpršenosti tveganj na področju bančnega poslovanja.

Vsako revizijo računovodskih izkazov mora revizor načrtovati, tako da skladno z MSR 200 pridobi ustrezne in zadostne revizijske dokaze, ki podpirajo izdano revizijsko mnenje o tem, ali so računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih sestavljeni v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja oziroma, ali so v vseh pomembnih pogledih predstavljeni resnično oziroma pošteno. Poznavanje notranjega kontroliranja pomaga revizorju pri prepoznavanju vrste možnih napačnih navedb in dejavnikov, ki vplivajo na tveganja pomembno napačne navedbe in pri načrtovanju vrste, časa in obsega nadaljnjih revizijskih postopkov. Pri tem je ključno poznavanje naročnikovega poslovanja oziroma lastnosti organizacije ter njenega okolja, vključno s poznavanjem sistema notranjega kontroliranja, ki je vzpostavljeno v organizaciji. Revizijski postopki tako temeljijo na podlagi predhodno ocenjenih tveganj, ki jih revizor oceni kot stopnjo revizijskega tveganja, le-to pa je odvisno od tveganj pomembno napačne navedbe in tveganj pri odkrivanju, s tem pa vpliva na sam potek revidiranja.

Zaključno delo je razdeljeno na štiri vsebinska poglavja, kjer z namenom oblikovanja mnenja o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov izbrane banke sledimo cilju preveritve ustreznosti delovanja notranjih kontrol, ki so vzpostavljene pri matričnem poročanju Banki Slovenije. Predmet proučevanja zaključne naloge so tako revizorjevi postopki pri revidiranju ocene vzpostavitve in delovanja sistema matričnega poročanja podatkov Banki Slovenije na praktičnem primeru izbrane banke. Pri tem je ustrezna vzpostavitev delovanja notranjih kontrol ključnega pomena za preprečevanje in pravočasno odkrivanje ter odpravljanje napak pri poročanju podatkov Banki Slovenije, ki so podlaga za izdelavo računovodskih izkazov banke. Ključni poudarek je tako na predstavitvi postopkov pridobivanja revizijskih dokazov o obstoju in delovanju notranjih kontrol v sistemu poročanja, ne pa

tudi postopkov načrtovanja revizijskega posla, ki jih samo na kratko povzamemo. Predstavljene so podrobne ugotovitve, ki smo jih pridobili s spoznavanjem organizacije in njenega okolja ter ustroja notranjega kontroliranja v izbrani banki, vključno s testiranjem delovanja notranjih kontrol na vzorčnem primeru podatkov.

Uvodoma v okviru problematike revidiranja matričnega poročanja bank Banki Slovenije najprej na kratko povzemamo pravila revidiranja (ZRev-2, Mednarodnih standardov revidiranja - MSR 300, MSR 315, MSR 330), ki jih bomo upoštevali v začetni fazi v okviru postopkov prepoznavanja in ocenjevanja tveganj pomembno napačne navedbe. Nato v okviru revizijskega načrta predstavimo postopke, ki jih bomo izvedli v okviru prepoznavanja in ocenjevanja tveganja pomembno napačne navedbe na ravni uradne trditve o vrstah poslov in saldih na kontih (kot je to npr. s poizvedovanjem pri poslovodstvu in drugih zaposlenih v organizaciji, opazovanjem in pregledovanjem dokumentov, itd.), pri čemer dajemo večji poudarek postopkom prepoznavanja in ocenjevanja tveganja pri kontroliranju. V nadaljevanju predstavimo pomembnost vzpostavitve sistema notranjih kontrol kot to določajo pravila in njihovega pomena pri določanju nadaljnjih postopkov revidiranja izbranega področja (skladno z MSR 265 in drugimi pravili). S pregledom zakonodaje in drugih predpisov, ki jih morajo banke upoštevati pri matričnem poročanju Banki Slovenije (ZBan-2, Sklep Banke Slovenije za poročanje in na njegovi osnovi sprejetih navodilih), se pri podrobni predstavitvi omejimo na pravila, ki urejajo pripravo poročila BS1S. Drugih zakonov, kot so davčni zakoni in zakoni, ki urejajo ostala področja bančnega poslovanja in niso v celoti pomembni za problematiko zaključnega dela, podrobneje ne predstavljamo. Skladno z MSR 320 določimo tudi pomembnost, ki jo bomo upoštevali pri izvajanju revizije, vključno s prikazom vrednosti iz bilance stanja ter povzetkom poročila BS1S za izbrane postavke, ki bodo predmet revizije.

Drugo poglavje, ki je vsebinsko najdaljše, povzema ugotovitve na podlagi opravljenih postopkov prepoznavanja in ocenjevanja tveganj, predvsem z namenom, da podamo oceno o zanesljivosti računovodskega poročanja banke, usklajenosti z ustreznimi zakoni in drugimi predpisi ter ustrezno načrtujemo nadaljnje revizijske postopke, ki preprečujejo pojavljanje in odpravljanje obstoječih napak, ki lahko povzročajo tveganje pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih. Skladno s pravili (MSR 315) so predstavljene ugotovitve glede delovanja izbrane banke in njenega okolja ter sistema notranjega kontroliranja v banki, s ciljem, da si zagotovimo osnovo za načrtovanje in izvajanje nadaljnjih revizijskih postopkov. Med ugotovitvami povzemamo tudi poznavanje informacijskega sistema in poslovnih procesov, ki služijo izbrani banki pri matričnem poročanju Banki Slovenije. Drugo poglavje zaključimo z ugotovitvami, ali so vzpostavljene vse potrebne kontrole (identifikacija ključnih notranjih kontrol) za oblikovanje revizorjeve ocene o vzpostavitvi in delovanja sistema notranjih kontrol pri matričnem poročanju izbrane banke.

Pri oblikovanju revizorjeve ocene o ustreznosti vzpostavitve in delovanja sistema notranjih kontrol pri matričnem poročanju Banki Slovenije v izbrani banki je v zadnjem poglavju predstavljen preizkus delovanja notranjih kontrol. Predstavljene so ugotovitve iz preizkusa delovanja ključnih notranjih kontrol na določenem vzorcu poročanih podatkov iz poročila BS1S (npr. za izbrane postavke krediti). Na podlagi rezultatov testa in ocene ustreznosti delovanja notranjih kontrol pri odkrivanju, preprečevanju in odpravljanju napak v sistemu matričnega poročanja je v zaključku podana sklepna ugotovitev o vzpostavitvi in delovanju sistema matričnega poročanja podatkov Banki Slovenije v izbrani banki X ter ocenjenih možnostih za nadaljnje revizijske postopke.

OMEJITVE: V zaključnem delu smo se omejili na predstavitev postopkov ocenjevanja ustreznosti vzpostavitve in delovanja notranjih kontrol v sistemu matričnega poročanja podatkov v izbrani banki, pri čemer je preizkus delovanja notranjih kontrol predstavljen na vzorčnem poročanju podatkov za knjigovodsko postavko »krediti pravnim osebam« v poročilu BS1S. Predstavljeni računovodski podatki izbrane banke so zaradi zaupnosti podatkov nekoliko spremenjeni oziroma izmišljeni, tudi v delu, ki se nanaša na pridobljene informacije s strani posloводства in drugih zaposlenih ter pregleda dokumentov v okviru spoznavanja ustroja notranjega kontroliranja ter delovanja banke.

1 Predstavitev področja revidiranja

1.1 Uvodna predstavitev problematike revidiranja matričnega poročanja bank Banki Slovenije

Poročanje bank Banki Slovenije je bilo izoblikovano postopno v skladu z usmeritvami mednarodnih institucij, kjer danes govorimo o večnamenskem poročanju (npr. za bančno statistiko in nadzor banke), ki je združeno v skupno poročevalsko shemo. S tem namenom so bila izoblikovana matrična poročila in opredeljeni šifranti, ki so zahtevali tehnološko posodobitev bank, hkrati pa omogočili vsebinsko in organizacijsko racionalizacijo zbiranja podatkov (Murn, Noč, 2012). Tako je bila med ključnimi prednostmi prenovljenega poročanja izpostavljena večja konsistentnost podatkov za podporo odločanja na različnih ravneh, predvsem pa zmanjšanje finančnih stroškov poročevalcev (Janžek, 2011).

V zadnjem desetletju je spreminjanje poročevalskih zahtev postajalo vse bolj kompleksnejše, ki je od bank zahtevalo predvsem povečano fleksibilnost in racionalizacijo pri poročanju, predvsem pa vse hitreje prilagajanje, tudi pri oblikovanju sistema notranjih kontrol za zanesljivo in točno računovodsko poročanje (Murn, Noč, 2012). Pri tem je bila pomembna tudi aktivna vloga bank in različnih strokovnjakov, ki so v okviru projektnega sodelovanja z Banko Slovenije naredili veliki korak za poenotenje poročevalskega in informacijskega sistema, kar je tudi prispevalo k izboljšanju obvladovanja tveganj na področju finančnega poročanja bank (Fabjan, 2009).

Pri reviziji računovodskih izkazov mora revizor upoštevati predvsem temeljna pravila revidiranja, kot sta Zakon o revidiranju (v nadaljevanju ZRev-2) in Mednarodne revizijske standarde (v nadaljevanju MSR), ki v osnovi določajo revizorjevo odgovornost za prepoznavanje in ocenjevanje tveganj pomembno napačnih navedb v računovodskih izkazih oziroma načrtovanje in izvedbo odzivov nanje. Skladno z ZRev-2 mora revizor podati mnenje (ZRev-2, 2021, 3.člen) o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih predstavljajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovnega izida v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja. Pri tem je ključno zagotavljanje skladnosti z MSRji, zlasti glede revizorjeve odgovornosti za načrtovanje revizije s sestavo revizijskega načrta (spoštovanje MSR 300¹) in ocenjevanje tveganj pomembno napačnih navedb v računovodskih izkazih (spoštovanje MSR 315²) ter načrtovanje odzivov nanje (spoštovanje MSR 330³). V nadaljevanju izpostavljamo ključna določila MSR 300, MSR 315 in MSR 330, ki so ključna za razumevanje naloge v nadaljevanju.

¹ MSR 300 – Načrtovanje revizije računovodskih izkazov (v nadaljevanju MSR 300).

² MSR 315 – Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj pomembno napačne navedbe s pomočjo poznavanja organizacije in okolja (v nadaljevanju MSR 315).

³ MSR 330 – Revizorjevi odzivi na ocenjena tveganja (v nadaljevanju MSR 330).

Revizor mora v okviru načrtovanja revizije (spoštovanje MSR 300) preveriti, ali začetna stanja računovodskih izkazov vsebujejo napačne navedbe, ki lahko pomembno vplivajo na računovodske izkaze tekočega obdobja in ali so bile ustrezne računovodske usmeritve dosledno uporabljene, oziroma, ali so se njihove spremembe pravilno upoštevale ter ustrezno razkrile. Pri tem je ključna komunikacija s predhodnim revizorjem, ali se lahko uporaba njegovega delovnega gradiva skladno z MSR 510 uporabi tudi kot ustrezni revizijski dokaz. V našem primeru ne gre za začetno revizijo, saj izbrane banke nismo revidirali prvič, zato smo v okviru načrtovanja predvsem preverili, ali so bile izvedene kakšne naknadne spremembe po izdaji revidiranih bilanc preteklega leta. S tem smo potrdili, da so bila začetna stanja računovodskih izkazov usklajena s končnimi stanji preteklega leta, kjer tudi ni prišlo do pomembnih sprememb pri uporabi računovodskih usmeritev. Na tem mestu tudi izpostavljam, da skladno z MSR 300 v začetki fazi proučevanja ni prišlo do pomembnih nepričakovanih sprememb okoliščin, ki bi posledično vplivale na spremembo revizijskega načrta oziroma načrtovano vrsto in obseg postopkov pri preizkušanju kontrol, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju.

Tako smo v okviru načrtovanja revizije skladno z MSR 300 oblikovali revizijsko ekipo, ki je bila sestavljena s pooblaščenim revizorjem in še dvema članoma z dolgoletnimi izkušnjami. Nato smo določili potreben čas in obseg revizijskih postopkov, da je bilo revizijsko poročilo na koncu izdano skladno z dogovorjenim rokom. Potrebe po angažiranju zunanjih strokovnjakov niso bile ugotovljene. S poizvedovanjem pri poslovodstvu in drugih zaposlenih v organizaciji ter pregledovanjem dokumentov smo preverili, ali prihaja do pomembnih sprememb v poslovanju izbrane banke (npr. ugotovljene spremenjene poročevalske zahteve regulatorja, itd.), kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju. Nespremenjeni pa ostajajo osnovni podatki izbrane banke (npr. kontakt poslovodstva in ostalih zaposlenih glede na izkušnje v preteklih revizijah).

Skladno z MSR 315 revizor opravlja revizijske postopke (kot npr. poizvedovanje pri poslovodstvu, pregledovanje dokumentov, itd.) z namenom prepoznati in oceniti tveganja pomembno napačne navedbe zaradi napake ali prevare na ravni računovodskih izkazov in uradnih trditev. Pri tem je ključno spoznavanje organizacije in njenega okolja, kjer revizor pridobiva informacije o lastništvu in ustroju upravljanja, strukturi in načinu financiranja, strategijah in ciljih, ki si jih je postavila ter druge pomembne informacije za spoznavanje notranjega kontroliranja organizacije. Pri določitvi obsega potrebnega poznavanja organizacije je ključno, da revizor uporablja predvsem strokovno presojo, čeprav MSR 315 zahteva, da opravi vse postopke ocenjevanja tveganj.

Tudi v primeru izbrane naloge smo skladno z MSR 315 s poizvedovanjem pri poslovodstvu preverili, ali je prišlo do pomembnih sprememb pri poslovanju izbrane organizacije (banke). Spremembi lastništva izpred dveh let je v zadnjem letu sledila še reorganizacija na makroravni (kot npr. z združitvijo oddelkov so nastala nova področja, s tem pa potrebe po zaposlitvi novih vodstvenih kadrov). Posledično je prišlo tudi do sprememb v korporativnem upravljanju organizacije, tako da je bila ukinjena raven izvršnih direktorjev (kot npr. spremenjena pooblastila za sklepanje poslov, itd.). S tem je organizacija postala bolj sploščena, kar ji je omogočilo hitrejše prilagajanje in odzivanje na nepričakovane izzive in priložnosti. Kot izhaja iz MSR 330, samo poizvedovanje ne zadošča za preizkus uspešnosti delovanja kontrol, kar smo upoštevati tudi v izbrani nalogi.

Z opazovanjem in pregledovanjem dokumentov tudi ugotavljamo, da so z novim vodstvom bili postavljeni novi dolgoročni cilji (kot npr. cilj razširiti poslovno dejavnost na projektno financiranje na tujih trgih, itd.), prav tako je bila sprejeta prenovljena poslovna strategija banke. Pred načrtovanjem

nadaljnjih revizijskih postopkov smo skladno z MSR 315 pregledali tudi revizijska poročila notranjih revizorjev, ki delujejo v okviru izbrane organizacije, tako da smo pridobili informacije, ki so jih obravnavali s pristojnimi za upravljanje, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju (drugem poglavju) naloge. Vse to z namenom lažjega razumevanja oziroma pričakovanja izkazanih saldov (na kontih) oziroma v večnamenskih poročilih, predvsem pa boljši oceni tveganja pomembno napačnih navedb v računovodskih izkazih, kar predstavlja tudi osnovo za načrtovanje in izvajanje nadaljnjih revizijskih postopkov (npr. za preizkušanje uspešnosti delovanja kontrol, itd.).

Skladno z MSR 315 je spoznavanje organizacije in njenega okolja, vključno z notranjim kontroliranjem v organizaciji, stalen in aktiven postopek zbiranja, obnavljanja in razčlenjevanja informacij ves čas revizije. Revizor tako v okviru spoznavanja notranjega kontroliranja v organizaciji preverja, katere kontrole so bile vzpostavljene v organizaciji in ali so primerne oziroma pomembne za poslovanje ter ali delujejo. Pri tem je ključno upoštevati, da se informacije o uspešnosti delovanja notranjega kontroliranja sicer lahko uporabijo kot revizijski dokazi, ki podpirajo ocenitev tveganj. Ne zadošča pa spoznavanje kontrol v organizaciji za preveritev uspešnosti njihovega delovanja, če ni vzpostavljene avtomatike, ki bi zagotavljala njihovo dosledno delovanje, kar upoštevamo tudi v izbrani nalogi (npr. s preverjanjem uspešnosti ročnih kontrol, ki se izvajajo s strani odgovornih za poročanje pred oddajo poročil Banki Slovenije).

Ne glede na izbran način in ocenjeno tveganje pomembno napačne navedbe mora revizor skladno z MSR 330 načrtovati in izvajati postopke preizkušanja podatkov za vsako pomembno vrsto poslov, za vsak pomemben saldo na kontu in za vsako pomembno razkritje. Tudi v okviru izbrane naloge smo v zaključni fazi izvedli preizkušanje podatkov, tako da smo najprej določili izbor notranjih kontrol, ki so ključne za preveritev pravilnosti poročanja, nato pa s testiranjem na izbranem vzorcu poročenih podatkov potrdili ustreznost njihovega delovanja. Ugotovitve glede uspešnosti delovanja izbranih kontrol pa podrobneje predstavimo na koncu (v tretjem poglavju) naloge.

1.2 Opredelitev sistema notranjih kontrol in njihovega pomena pri revidiranju matričnega poročanja bank Banki Slovenije

Dober sistem notranjega kontroliranja zagotavlja, da se izvajajo samo verodostojne in pravilne poslovne spremembe v organizaciji. Zaradi tega je v poslovnih procesih, kjer obstaja večja verjetnost nastanka napak ali nepravilnosti, ključna vzpostavitev notranjih kontrol oziroma t.i. kontrolnih točk, predvsem pa je pomembno njihovo izvajanje in spremljanje s strani posloводства, ki pa ni nujno povezano z računovodskim sistemom (Koletnik, 2008, stran 77-82). S sprejetjem ukrepov se tako prepreči vpliv na pravilnost in zakonitost podatkov oziroma ohrani zaupanje v računovodske izkaze. V nasprotnem primeru mora posloводство spremeniti model vodenja organizacije in določiti nove odgovornosti oziroma pristojnosti zaposlenih (npr. v sistematizaciji delovnih mest) v računovodskem sistemu. Posledično se morajo vzpostaviti nove računovodske usmeritve, tudi notranja pravila (npr. Pravilnik o računovodstvu), ki urejajo vzpostavitev notranjih kontrol (Odar, 2013, stran 45-47), da lahko govorimo o učinkovitosti kontrolnega sistema v organizaciji.

Pri spoznavanju kontrolnega okolja govorimo o spoznavanju organiziranosti družbe, kot tudi njenem delovanju posloводства, kjer nas zanima predvsem način razmišljanja, kot tudi organizacijski ustroj ter metode določanja pooblastil oziroma odgovornosti v družbi. Vse to z namenom spoznavanja ključnih dejavnikov njenega kontrolnega okolja (Odar, 1997, str.13). Skladno z MSR 315 je tudi pri spoznavanju

notranjega kontroliranja v organizaciji ključno predvsem poznavanje okolja kontroliranja, ki predstavlja funkcijo upravljanja in poslovanja kot vedenja, vključno z zavestjo in dejanji pristojnih za upravljanje in poslovanje v organizaciji. Na uspešnost upravljanja in poslovanja imajo pomembno vlogo predvsem sestavine okolja kontroliranja, kot je medsebojno obveščanje in uveljavljanje etičnih vrednot, uresničevanje pristojnosti ter sodelovanje pristojnih za upravljanje, itd. (MSR 315, A69-A70).

V našem primeru smo s prebiranjem pravilnikov, poslovnikov in drugih notranjih aktov preverili upravljanje in poslovanje, kot tudi delovanje izbrane organizacije, vse z namenom spoznavanja ključnih dejavnikov njenega kontrolnega okolja. Informacije, ki smo jih v zvezi s tem pridobili, na kratko povzemamo v nadaljevanju:

- Upravljanje banke je zagotovljeno s strani tričlanske uprave, ki je odgovorna za strokovno ravnanje v skladu s profesionalno skrbnostjo, najvišjimi etičnimi standardi ter pravili dobre poslovne prakse. Ta je s sprejetjem kodeksa etičnega ravnanja v banki postavila pravila etičnega obnašanja. Skladno z organizacijsko strukturo in bančno zakonodajo je v banki organiziran tudi ločen Oddelek skladnosti poslovanja, ki je odgovoren za vzpostavitev in ustrezno delovanje sistema za preprečevanje prevar. Z rednim izobraževanjem in ozaveščanjem zaposlenih o preprečevanju prevar ter visokimi etičnimi in moralnimi standardi, ki veljajo v banki, je v banki vzpostavljeno dobro kontrolno okolje, ki zmanjšuje potencialno nevarnost prevar in nespoštovanje pravil poklicne etike.
- Poslovanje banke poteka skladno z veljavnim Poslovníkom o delu uprave, kjer je določeno kolektivno zastopanje uprave v procesih odločanja. Vsak član uprave tako pokriva določena področja. Za opravljanje posameznih strokovnih nalog so v banki imenovane tudi komisije in odbori, ki tedensko, mesečno oziroma večkrat letno poročajo upravi oziroma nadzornemu svetu, kar zagotavlja sprotno komuniciranje in obveščanje med organi vodenja in lastniki. Iz zapisnikov sej in poročil je razviden tudi način razmišljanja in slog delovanja poslovnodstva, pri čemer velja izpostaviti, da imajo vsi člani uprave oziroma višje poslovodstvo dolgoletne izkušnje in sposobnosti, ki so potrebne za vodenje oziroma delovanje banke. Spremljanje poslovanja družbe je zagotovljeno tudi s strani nadzornega sveta, ki redno obravnava strategije in politike banke, tako da je lastniški interes dobro zastopan. V okviru zaključne naloge smo bili pri tem dodatno seznanjeni s poslovno strategijo izbrane banke, tudi sprejetim sistemom pooblastil oziroma razmejitvijo pristojnosti in odgovornosti, ki so določene s Pravilnikom o pooblastilih za odločanje, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju (v drugem poglavju naloge).
- Glede sprejetih usmeritev in uveljavljenih praks ravnanja z zaposlenimi tako uprava kot poslovodstvo spodbujata njihovo samostojnost, kot tudi inovativnost, s poudarkom na pomembnosti njihove izobrazbe, pri tem pa zagotavljata obojestransko zaupanje. Govorimo o pozitivno naravnani organizaciji, ki je zavezana k sposobnim in zaupanja vrednim ljudem. Tako so na ključnih položajih zaposleni strokovnjaki, kjer se poleg zahtevane usposobljenosti spodbuja tudi napredovanje (npr. s spremljanjem in usmerjanjem zaposlenih, da razvijajo svoje osebne kompetence in znanja oziroma zabeležijo osebni napredek na izbranem področju, itd.), ki je ustrezno nagrajeno (kot npr. v obliki nadenarnih spodbud).

Skladno z MSR 315 smo pri tem opravili tudi razgovore v izbrani organizaciji z zaposlenimi na višjih nivojih (kot npr. z direktorico sektorja organizacije in kadrov, direktorico sektorja finančnega računovodstva, itd.), tako da smo se seznanili z vzpostavljenim odnosom posloводства in zaposlenih do kontrolnega okolja (kot npr. s spoznavanjem organizacijske klime smo preverili, kako posloводство sprejema poslovna tveganja in jih obvladuje ter kakšna kadrovska politika je vzpostavljena pri iskanju oziroma zaposlovanju izkušenega kadra; s spoznavanjem delovanja so nam bile predstavljene pomembnejše računovodske usmeritve, ki jih banka uporablja, vključno z načinom priprave računovodskih izkazov ter načinom poročanja notranjim in zunanjim uporabnikom, itd.). Menimo, da smo s tem pridobili zadostne informacije, s katerimi lahko ocenimo, da je uprava banke skupaj z višjim poslovodstvom uveljavila najvišja etična merila in načela skrbnega gospodarja pri upravljanju in poslovedenju izbrane banke. S tem so zaposlenim pri poslovanju posredovane pravilne vrednote, ki jih upoštevajo pri svojem delu. Vse to predstavlja ustrezno podlago za delovanje celotnega sistema notranjega kontroliranja, kar lahko revizor uporabi pri načrtovanju nadaljnjih postopkov revidiranja, ne more pa izraziti mnenja o uspešnosti notranjega kontroliranja.

Informacije glede ostalih sestavin notranjega kontroliranja za izbrano banko (kot npr. glede vzpostavitve ocenjevanja tveganj za prepoznavanje poslovnih tveganj, vzpostavitve informacijskega sistema in potrebnih ročnih obdelav ter kontrolnih postopkov za računovodsko poročanje, itd.) predstavimo v nadaljevanju (v drugem poglavju) naloge. Skladno z MSR 265⁴ na kratko predstavimo tudi, ali so bile odpravljene ugotovljene pomanjkljivosti pri notranjem kontroliranju (kot npr. napačne navedbe pri določenih postavkah o sklenjenih poslih in preoblikovanje že izdanih računovodskih izkazov z vključenim popravkom pomembno napačne navedbe zaradi ugotovljenih napak pri poročanju, itd.), ki so bile odkrite z revizorjevimi postopki v prejšnjih revizijah (Mahnič, 2018). V nadaljevanju tudi predstavimo, ali smo zaradi tega skladno z MSR 330 pridobivali večji obseg revizijskih dokazov iz postopkov preizkušanja podatkov, kot je bilo prvotno načrtovano ter ali je bilo potrebno revizijske postopke izvajati izključno ob koncu obdobja. Skladno z MSR 330 smo tudi preverili, ali so bili zaznani dejavniki (kot so npr. spremembe pri ključnem osebju, človeške napake, itd.), ki pomembno vplivajo na odstopanja pri izvajanju kontrol, kar lahko nakazuje na neučinkovito izvajanje notranjega kontroliranja v izbrani banki.

Kot izhaja iz MSR 330, lahko učinkovito okolje kontroliranja revizorju omogoči, da ima več zaupanja v notranje kontroliranje in zanesljivost revizijskih dokazov, pridobljenih znotraj organizacije. S tem namenom smo v naši nalogi tudi preverili, ali so bile pri vrednotenju uspešnosti delovanja kontrol zaznane bistvene pomanjkljivosti, ki predstavljajo pomemben pokazatelj obstoja napačnih navedb v sistemu matričnega poročanja v izbrani banki. V zvezi s tem podajamo več informacij na koncu (v tretjem poglavju) naloge.

1.3 Pregled zakonodaje in drugih predpisov, ki jih banke upoštevajo pri matričnem poročanju Banki Slovenije

Zakon o bančništvu (v nadaljevanju ZBan-3) predstavlja krovno zakonsko podlago na področju bančništva, s katero so predpisana pravila delovanja bank na območju Republike Slovenije, vključno s splošnimi določili glede notranje ureditve bank in statusnega ustroja. Za stabilno ureditev notranjega upravljanja zakon določa tudi jasno organizacijsko strukturo bank, z natančno opredeljenimi notranjimi

⁴ MSR 265 – Obveščanje o pomanjkljivostih pri notranjem kontroliranju (v nadaljevanju MSR 265).

razmerji glede pristojnosti in odgovornosti, ki banki omogočajo učinkovito in skrbno upravljanje. Pri tem je zahtevana tudi vzpostavitev primernih mehanizmov notranjih kontrol, skupaj z ustreznimi računovodskimi postopki in sprejetimi politikami, ki predstavljajo osnovo za preudarno in učinkovito upravljanje tveganj.

Z ZBan-3 izhajajo tudi določila (ZBan-3, 102. člen) glede uporabe Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1) pri pripravi poslovnih knjig in letnega poročila bank ter pri revidiranju. Tako se upoštevajo splošna pravila o računovodenju (ZGD-1, 54. člen), ki določajo vodenje poslovnih knjig po sistemu dvostavnega knjigovodstva in enkrat letno zaključevanje v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi ali mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Prav tako pa je potrebno spoštovati posebna pravila (ZBan-3, 103. člen) Banke Slovenije glede sporočanja finančnih informacij v zvezi z računovodskimi izkazi. Tako da se upoštevajo podzakonski predpisi, ki določajo podrobnejšo vsebino, obliko, način, pogostost in roke za posredovanje finančnih informacij (kot so npr. pravila glede matričnega poročanja bank Banki Slovenije, itd.), kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju. Pri tem je ključna tudi nadzorna vloga Banke Slovenije, ki si pri izvajanju nadzora nad bankami prizadeva oblikovati in uveljaviti enotna nadzorna orodja in prakse (ZBan-3, 2021). Ne glede na ostalo zakonodajo, ki jo mora izbrana banka upoštevati pri svojem poslovanju, je v zaključni nalogi namen predstaviti glavna določila predpisov, ki urejajo matrično poročanje bank Banki Slovenije.

Skladno s sprejetim Sklepom Banke Slovenije o poročanju monetarnih institucij (zadnjo različico konec leta 2021) morajo banke poročati podatke v obliki 10 različnih poročil za Banko Slovenije (kot npr. s poročilom BS1S). Banka Slovenije je pri tem sprejela tudi Navodila za izvajanje omenjenega sklepa (v nadaljevanju »Navodila Banke Slovenije za poročanje«), ki določajo mesečno oziroma kvartalno poročanje bank v obliki predpisanih matričnih poročil, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju, kjer se omejimo na pripravo poročila BS1S (Banka Slovenije, 2021a). Pri tovrstnem sistemu poročanja govorimo o tako imenovanem večnamenskem zbiranju podatkov v obliki dvodimenzionalne tabele, kjer je sistem avtomatičnih kontrol razvit in skladno s Prilogo 1 k omenjenim navodilom vrstice predstavljajo poročevalske postavke in stolpci vrednosti oziroma standardne šifrate (kot npr. pogodbeni znesek, standardni šifrant držav, itd.) (Murn, 2012).

Skladno z omenjenimi navodili Banke Slovenije (Navodila Banke Slovenije za poročanje, str. 6-8) morajo banke v obliki poročila BS1S mesečno poročati knjigovodske postavke z obrestnimi merami, ki vključujejo finančne informacije v zvezi z računovodskimi izkazi in podrobnejšimi podatki iz pogodb o sklenjenih poslih s komitenti na nivoju posameznega posla in/ali komitenta. Navodila določajo tudi splošna pravila o izkazovanju postavk v poročilu BS1S, ki morajo biti poročane v obliki matrik na zadnji dan v mesecu, skladno z vsebinsko opredelitvijo in zahtevanimi vrednostnimi podatki (npr. označene s šiframi po šifrantih), kot je določeno v tretjem poglavju omenjenih navodil. Poročilo BS1S tako vključuje le tiste postavke poročila, ki dejansko opredeljujejo pojav poslovnih dogodkov z upoštevanjem načela vsebine pred obliko po MSRP in v skladu z izbrano računovodsko usmeritvijo glede pripoznavanja oziroma odprave finančnih sredstev iz izkaza finančnega položaja (kot npr. po datumu sklenitve posla ali datumu poravnave). V nadaljevanju na spodnji sliki predstavimo povzetek poročanja z uporabo zahtevane matrike (kot npr.: »A0408- Krediti, razen sindiciranih kreditov«).

Slika 1: Delni prikaz poročila BS1S za izbrano postavko A0408

Šifra	Knjigovodske postavke z obrestnimi merami (poročilo BS1S)
6	
A0408	Kredit, razen sindikalnih kreditov
1	12 Oznaka kontenta
1	13 Oznaka paritije (ključ)
1	130 Oznaka instrumenta (ključ)
1	109 ISIN koda
1	11 Sektor
1	111 Država
1	112 Mednarodne institucije
1	12 Valuta
1	121 Oznaka posla, ki nima oznake paritije
1	122 Oznaka paritije, razen
1	123 Datum sklenitve posla
1	124 Datum prve pogodbe s konitentom (za instrumente izpostavljenosti)
1	125 Datum zapadlosti posla
1	126 Datum izdaje finančnega instrumenta
1	127 Originalna zapadlost
1	128 Originalna zapadlost glede na spremembo obdobja obplačevanja
1	129 Preostala zapadlost
1	130 Obdobje ponovne dobitive obrestne mere
1	131 Vrsta kredita
1	132 Kreditna linija razen revolving kredita
1	133 Projekcija financiranja
1	134 Izražljivost finančnih instrumentov
1	135 Svetilo dni pomenitve zmanjša na novi celinski izpostavljenosti do dolžnika
1	136 Oznaka bančnega komitentia
1	137 Raven odločaja o neplačilu po 178. členu CRR
1	138 Posnana področna izpostavljenost
1	139 Datum spremembe statusa donosne/nedonosne izpostavljenosti
1	140 Oznaka skupine za nameni izn. kreditnih izgub
1	141 Kreditno oslabljene izpost. že ob zbirnem pripisovanju (PCC)
1	142 Datum COVID
1	143 Oznaka COVID
1	144 Datum zapadlosti zadnjega odobrenega odloga
1	145 Skupno razpisje vsih odobrenih odlogov v mesecih
1	146 Obseg delovni postil
1	147 Razred zneskov (novi postil)
1	148 Tip indeksacije
1	149 Spremenljivost skupne obrestne mere
1	150 Vrsta referenčne obrestne mere
1	151 Vrsta zavarovanja

Vir: Banka Slovenije

Pri poročanju zahtevanih podatkov v poročilo BS1S morajo banke upoštevati tudi določene posebnosti, ki izhajajo iz omenjenih navodil Banke Slovenije (kot npr. glede ne-poročanja sklenjenih poslov med organizacijskimi enotami bank, itd.), tudi glede poročanja o zavarovanjih (kot npr. poročanje knjigovodskih vrednosti za posamezne vrste prejetih zavarovanj za kreditne izpostavljenosti, ki se ne poročajo na ravni posameznega posla, itd.). Pred posredovanjem poročil Banki Slovenije pa morajo zagotoviti, da so finančne informacije na zadnji koledarski dan v mesecu vsebinsko, kot tudi formalno ter računsko predhodno usklajene s knjigovodskimi postavkami glavne knjige (Navodila Banke Slovenije za poročanje, str. 8-9). Ugotovitve glede ustreznosti delovanja kontrol, ki zagotavljajo pravilnost poročanja glede na omenjena določila navodil Banke Slovenije podajamo v zaključnem delu naloge.

1.4 Določitev pomembnih postavk revidiranja in pomembnosti pri izvajanju revizije

Skladno z MSR 320⁵ ob zaključku prvega poglavja določimo tudi pomembnost, ki jo bomo upoštevali pri izvajanju revizije ter prikažemo povzetek vrednosti iz izkaza finančnega položaja izbrane banke, kot je razvidno iz spodnje tabele.

Tabela 1: Pomembnejši podatki iz izkaza finančnega položaja banke leta 2021

IZKAZ FINANČNEGA POLOŽAJA na dan	31.12.2021	31.12.2020
v tisoč EUR:		
Bilančna vsota	2.163.780	1.932.972
Skupni znesek vlog nebančnega sektorja	1.600.150	1.500.810
a) pravnih in drugih oseb	200.050	300.111
b) prebivalstva	1.400.100	1200.699
Skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju	603.000	510.000
a) pravnim in drugim oseb	450.000	400.000
b) prebivalstvu	153.000	110.000
Celotni kapital	248.835	222.291

Vir: Letno poročilo izbrane banke

Kot že izpostavljeno v zadnjem poglavju naloge, predstavimo ugotovitve iz preizkusa delovanja notranjih kontrol iz sistema matričnega poročanja podatkov za izbrano banko, kjer smo se omejili na poročanje podatkov pri izbrani postavki »kreditni pravnim osebam« v poročilu BS1S. Skladno s tem smo postavko »kreditni pravnim osebam« tudi določili kot pomembno postavko revidiranja, ki pa glede na

⁵MSR 320 - Pomembnost pri načrtovanju in izvajanju revizije (v nadaljevanju MSR 320).

izkazane vrednosti v izkazu finančnega položaja izbrane banke prav tako predstavlja največjo postavko tvegane aktive.

Pri določanju pomembnosti za celoto računovodskih izkazov revizor pogosto uporablja primerjalna merila (t.i. primerjalne odstotke), tako da skladno z MSR 320 pri tem upošteva več dejavnikov (npr. sestavine računovodskih izkazov, kot so kapital/prihodki/sredstva, vrsta organizacije, njena lastniška struktura, nestanovitnost primerjalnega merila, ipd.), ki utegnejo vplivati na njegovo strokovno presojo. V zvezi s tem je bilo s strani Slovenskega inštituta za revizijo v pomoč objavljeno tudi metodološko gradivo, kjer so predstavljena izhodišča, ki so lahko revizorju v pomoč pri njegovi strokovni presoji pri določanju pomembnosti na ravni računovodskih izkazov, ki pa jih je potrebno prilagoditi okoliščinam vsake posamezne revizije. Tudi v našem primeru smo skladno z omenjenim gradivom inštituta pri pripravi izračuna pomembnosti upoštevali kot pomemben dejavnik pomembnost kapitala za izpolnjevanje regulatornih zahtev banke, zaradi česar smo kot primerjalno merilo upoštevali celoten kapital izbrane banke (v intervalu od 4,5 do 5 odstotka). Tako smo poleg pomembnega zneska (določenega v višini 112 tisoč EUR) za celoto računovodskih izkazov določili tudi izvedbeno pomembnost (v višini 80 odstotkov izračunane celotne pomembnosti) ter revizijski prag za napačno navedbo (v višini 4 odstotke izračunane celotne pomembnosti). Glede na to da izračuni pomembnosti niso predmet problematike zaključne naloge, dodatnih obrazložitvev v zvezi s strokovno presojjo, ki smo jo upoštevali pri pripravi izračunov pomembnosti, ne predstavljamo. Smo pa določene vrednosti upoštevali kot pomembnost pri vrednotenju učinkov napačnih navedb ter pri oblikovanju zaključnega mnenja v izbrani nalogi.

1.5 Revidiranje sistema notranjih kontrol pri matičnem poročanju bank Banki Slovenije

V povezavi s prepoznavanjem in ocenjevanjem tveganj pomembno napačne navedbe smo s pomočjo poznavanja organizacije in njenega okolja uvodoma izvedli analitične postopke oziroma primerjalno analizo posameznih postavk računovodskih izkazov izbrane banke z namenom odkriti nepojasnjena odstopanja. S tem smo potrdili, da so bila začetna stanja računovodskih izkazov usklajena s končnimi stanji preteklega leta, pri čemer tudi ni prišlo do pomembnih sprememb pri uporabi računovodskih usmeritev. Povzetek teh postopkov posebej ne prikazujemo, ugotovitve pri tem smo pa uporabili kot orodje za načrtovanje nadaljnjih revizijskih postopkov.

Skladno z MSR 315 (odstavek 11) se pri spoznavanju organizacije in njenega okolja od revizorja zahteva predvsem, da spozna ustrezno področje dejavnosti, regulativne in druge zunanje dejavnike, vključno s primernim okvirom računovodskega poročanja ter lastnostmi organizacije. Tako pridobi čim več informacij o njenem poslovanju, lastništvu in ustroju upravljanja, vključno s cilji in strategijami organizacije ter z njimi povezanimi poslovnimi tveganji, katerih posledica so lahko tveganja pomembno napačne navedbe. Vse z namenom, da lahko razume vrste poslov, salde na kontih in razkritja, ki jih je treba pričakovati v računovodskih izkazih. Prav tako tudi ovrednoti, ali računovodske usmeritve organizacije ustrezajo njenemu poslovanju in so skladne s primernim okvirom računovodskega poročanja. V skladu s temi zahtevami MSR 315 smo izvedli nadaljnje revizijske postopke za spoznavanje organizacije izbrane banke in njenega okolja, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju naloge. Pri tem smo pripravili poseben vprašalnik (povzetek je predstavljen v prilogi 1), ki smo ga uporabili kot delovni pripomoček v okviru spoznavanja organizacije izbrane banke in njenega okolja.

2 Predstavitev delovanja izbrane banke in njenega okolja

V nadaljevanju predstavimo pridobljene informacije oziroma pojasnila s strani posloводства glede področja opravljanja dejavnosti izbrane banke (npr. predstavitev konkurenčnega okolja, tehnološkega razvoja, itd.), kot tudi o regulativnih in drugih zunanjih dejavnikih, ki jim je banka izpostavljena in lahko imajo vpliv na njeno delovanje (s poudarkom na področju kreditiranja pravnih oseb). Standard (MSR 315, v točki A26) pri tem izpostavlja, da področje dejavnosti lahko povzroča posebna tveganja pomembno napačne navedbe, ki izhajajo iz vrste poslovanja ali stopnje reguliranja. Pri tem pa priporoča (v točki A27), da revizor prouči primere zadev, kot so računovodska načela, regulativni okvir za uravnavano dejavnost, zakonodajo in predpise, ki pomembno vplivajo na delovanje organizacije, vključno z državnimi usmeritvami, ki vplivajo na poslovanje organizacije.

Pripravljen je tudi povzetek informacij, ki smo jih skladno z zgoraj omenjenimi zahtevami MSR 315 (točke A11) pridobili v okviru spoznavanja lastnosti izbrane banke, predvsem glede njenega poslovanja (kot npr. o vrsti storitev, produktih, o tržnem deležu, zemljepisni razpršitvi dejavnosti, itd.), lastništvu in ustroju upravljanja (kot npr. o lastnikih, odvisnih in pridruženih družbah, poslovnem ugledu, itd.), vključno z informacijami o ključnih ciljih in sprejeti poslovni strategiji banke (kot npr. dolgoročnih načrtih in usmeritvah poslovne strategije na področju kreditiranja, itd.). V zvezi z ostalimi zahtevanimi informacijami (kot npr. o izboru in uporabi računovodskih usmeritev ter njihove primernosti oziroma skladnosti z okvirom računovodskega poročanja) podrobno ne predstavljamo postopkov preveritve. V prilogi 1 so na kratko opisani povzetki odgovorov, ki smo jih v zvezi s tem prejeli od vodstva službe finančnega računovodstva v izbrani banki.

Skladno z MSR 315 (MSR 315, točkah A69-A70) v ločenem poglavju predstavimo tudi informacije glede spoznavanja okolja kontroliranja za izbrano banko, kjer nas je zanimalo predvsem, kako je v banki organizirano medsebojno obveščanje in uveljavljanje etičnih vrednot med zaposlenimi in vodstvom, uresničevanje pristojnosti ter sodelovanje pristojnih za upravljanje, z namenom, da spoznamo, kakšno vlogo imajo sestavine iz okolja kontroliranja na uspešnost upravljanja in poslovedenja izbrane banke.

Pri tem izpostavljam, da smo opise opravljenih postopkov in poizvedb, ki smo jih izvedli v okviru izbrane naloge, ustrezno skrajšali na obravnavano problematiko zaključnega dela. Tako ne predstavljajo vseh zahtevanih informacij, ki smo jih skladno s standardom (MSR 315) pridobili od posloводства. Predstavljajo pa informacije, ki so pomembne za nadaljnjo razumevanje naloge.

2.1 Spoznavanje področja dejavnosti, zakonodaje in drugih zunanjih dejavnikov iz poslovanja izbrane banke

V zvezi z opravljanjem osnovne dejavnosti morajo banke upoštevati krovno omejitev Zakona o bančništvu (31. člen ZBan-3), kjer je določeno, da lahko opravljajo storitve bančništva, financ in drugih finančnih storitev (kot je npr. opravljanje zavarovalnih poslov skladno z zakonom o zavarovalništvu, itd.), kot tudi ostale pomožne storitve (kot je upravljanje premoženja banke, vodenja zbirk podatkov in ostalo). Ne smejo pa neposredno ali posredno kreditirati nakupa lastnih delnic ali delnic oziroma deležev družb, v katerih ima banka najmanj 20% delež v kapitalu ali glasovalnih pravicah. Skladno s sprejetim statutom ima izbrana banka tudi dovoljenje za opravljanje bančnih, vzajemno priznanih finančnih storitev, vključno z dodatnimi finančnimi storitvami (kot je npr. posredovanje zavarovalnic polic),

glavnino njenih poslov pa predstavljajo raznovrstni krediti in bančne garancije danim podjetjem in prebivalstvu.

V postopkih preverbe dejavnosti revizor skladno z MSR 315 (točka A17) med drugim preverja, ali je prišlo do pomembne spremembe v pogojih opravljanja dejavnosti (npr. Spremembe konkurenčnega okolja, v katerem se nahaja organizacija, spremembe v aktivnostih in procesih poslovanja organizacije), vse z namenom, da lažje zazna in oceni tveganja pri načrtovanju nadaljnjih revizijskih postopkih. Pri tem pa tudi preverja, ali ostajajo zunanji dejavniki (kot npr. ekonomsko okolje, splošne gospodarske razmere, razpoložljivost financiranja, itd.), ki lahko vplivajo na poslovanje izbrane organizacije nespremenjeni.

Z zgoraj opisanimi postopki smo za izbrano banko preverili, ali je prišlo do bistvenih sprememb v ekonomskem oziroma gospodarskem okolju, v kakšnem konkurenčnem okolju se nahaja ter ali ostajajo glavni poslovni procesi nespremenjeni glede na predhodna leta revidiranja. Pri tem velja izpostaviti, da v bančnem sistemu evro območja še naprej prevladuje visoka presežna likvidnost kot posledica ukrepov Evropske Centralne Banke (v nadaljevanju ECB), zaradi česar ostajajo obrestne mere še vedno nizke. Kljub temu je ob upoštevanju makroekonomskih napovedi na svetovnih denarnih ter finančnih trgih pričakovati postopno zvišanje ključnih obrestnih mer. Enako velja tudi v slovenskem bančnem sistemu, ki je bil do konec preteklega leta sicer izpostavljen številnim izzivom (kot je npr. Pandemiji »Covida 19«, itd.), kjer pa po trenutnih podatkih Banke Slovenije (Publikacija Banke Slovenije, 2022) ostaja negativen vpliv zaradi poslabšanja razmer v domačem gospodarstvu razmeroma majhen, tveganja pa so znatna. Izboljšala se je tudi gospodarska klima, pri čemer podjetja poročajo o nadaljevanju močnega povpraševanja, a tudi o cenovnih pritiskih, kjer ostajajo kazalniki aktivnosti večinoma spodbudni. Vse to ima vpliv tudi na močno konkurenčno okolje v katerem poslujejo slovenske banke, kar pa zahteva nenehno prilagajanje oziroma izboljševanje bančne ponudbe. Ocenjujemo, da ostajajo zunanji dejavniki (kot npr. Ekonomsko okolje in splošne gospodarske razmere, itd.), ki lahko vplivajo na poslovanje izbrane banke, obvladljivi tudi z vidika obvladovanja tveganja pomembno napačne navedbe.

V postopkih spoznavanja dejavnosti in zunanjih dejavnikov, ki jim je izbrana banka izpostavljena, smo s strani poslovodstva prejeli tudi seznam vseh notranjih aktov z datumom zadnje spremembe, kjer ugotavljamo, da ni prišlo do pomembnih sprememb (npr. pri pravilih odobravanja in pooblastil v postopkih kreditiranja, itd.). Spremembe beležimo na področju regulative (npr. uvedba EBA Smernic za odobravanje in spremljanje kreditov, prenova Sklepa in Navodil Banke Slovenije o poročanju monetarnih institucij, itd.), kjer smo skladno z MSR 315 (točka A19) najprej na splošno preverili, kakšna zakonodaja oziroma predpisi so običajni za dejavnost bančništva ter ali banka posluje skladno z njimi. V ta namen je skladno z ZBan-3 v banki organizirana tudi služba skladnosti poslovanja, ki ugotavlja tveganje skladnosti poslovanja banke, ki jim je banka izpostavljena ali bi jim lahko bila izpostavljena pri svojem poslovanju iz naslova kršitev veljavnih predpisov ali zahtev Banke Slovenije. V zvezi s tem ne ugotavljamo posebnosti, prav tako smo na podlagi opravljenega razgovora s poslovodstvom izbrane banke prejeli zagotovilo, da banka po najboljšem vedenju spoštuje vse predpisane zakone in predpise. V ta namen smo izvedli tudi testiranje kontrol, ki jih ima banka vzpostavljene na revidiranem področju, kar predstavimo v nadaljevanju (v tretjem poglavju) naloge.

Med drugim smo skladno z MSR 250 (odstavkom A18) dodatno preverili, ali je bilo s strani nadzornih organov ugotovljeno morebitno neupoštevanje zakonov in predpisov. Tako smo na podlagi pregleda zapisnikov korespondenc z nadzornimi institucijami ugotovili, da je bil s strani Banke Slovenije sicer

opravljen nadzorni pregled (npr. s področja ZPPDFT-1⁶), pri čemer pa večje nepravilnosti niso bile ugotovljene. Prav tako je bil izveden pregled odhodkov iz naslova glob in kazni z namenom, da bi odkrili potencialno nerazkrite informacije glede neskladja z zakonodajo in predpisi, česar pa nismo ugotovili. S strani posloводства je bilo tudi pojasnjeno, da je banka zagotovila skladnost z zakoni in predpisi (npr. z ZGD-1, ZBan-3, itd.), ki neposredno učinkujejo na določitev pomembnih zneskov in razkritij v računovodskih izkazih. Dodatno smo se pri tem seznanili tudi z regulatornimi dejavniki (kot je npr. okoljskimi zahtevami, itd.), ki sicer nimajo neposrednega učinka na pomembne zneske in razkritja v računovodskih izkazih banke, je pa njihovo upoštevanje bistveno za operativni vidik poslovanja banke oziroma lahko pomenijo tudi določene ugodnosti oziroma kazni na njeno poslovanje. V zvezi s tem povzemamo informacije, ki smo jih prejeli s strani posloводства glede uvedbe trajnostnega kreditiranja v skladu z okoljskimi standardi (povzetek je prikazan v prilogi 1).

2.1.1 Predstavitev ključnih ciljev in strategije poslovanja ter drugih lastnosti izbrane banke

Uvodoma so nam bile s strani uprave predstavljene tudi glavne usmeritve banke (kot je npr. digitalizacija banke oziroma usmerjenost v digitalni razvoj, posodobitev in razvoj novih poslovnih procesov z inovativnimi rešitvami za stranke, itd.), katerim banka sledi v okviru postavljene poslovne strategije, ki jo je sprejela za naslednja štiri leta. Pri tem je digitalizacija bančnega poslovanja in internih procesov v banki eden od ključnih stebrov razvoja in neizogibna za uspešno poslovanje tudi v prihodnje. Tem usmeritvam banka sledi tudi v okviru postavljenih strateških ciljev, s katerimi želi postati predvsem stroškovno učinkovitejša in zagotavljati stabilnost financiranja ter likvidnosti v prihodnosti. Z odgovorno vlogo družbene odgovornosti, je v svoje strateške cilje vključila tudi doseganje ciljev iz Strategije trajnostnega razvoja, kar dodatno predstavimo v prilogi 1. Med ključne segmente prodaje postavlja poslovanje s prebivalstvom s ciljem postati vseslovenska banka, ki nudi sodobne in konkurenčne produkte. V sklopu poslovanja s pravnimi osebami pa daje velik poudarek segmentu srednjih in malih podjetij.

V okviru spoznavanja lastnosti poslovanja izbrane banke so nam bile predstavljene tudi storitve in produkti, ki jih banka ponuja v okviru svoje bančne ponudbe (kot npr. t.i. »eko kredit«, prilagojeni krediti malim in srednje velikim podjetjem, itd.), vključno s podatki o zemljepisni prisotnosti banke ter njenem tržnem deležu v slovenskem bančnem sistemu. V izbranem primeru tako govorimo o univerzalni banki s širokim sklopom storitev za pravne in fizične osebe ter samostojne podjetnike, ki se v slovenskem bančnem okolju po obsegu bilančne vsote, številu zaposlenih in razvejanosti poslovne mreže, uvršča med srednje velike banke. Gre za lokalno usmerjeno banko s primarnim geografskim trgom na območju Osrednje Slovenije, ki ima 8% tržni delež v celotnem slovenskem prostoru. Zaradi omenjenih ekonomskih razmer, ki jih je mogoče čutiti tudi v slovenskem bančnem okolju, je bila strateška odločitev za razširitev poslovanja (npr. uvedba projektnega financiranja na tujih trgih, itd.) neizogibna. Ne glede na omenjeno ostaja izvajanje ključnih poslovnih procesov (kot je npr. kreditiranje pravnih in fizičnih oseb, itd.) po večini nespremenjeno, pri čemer zaradi razvoja IT podpore (npr. uvedbe točkovnega modela pri odobravanju kreditov SME podjetjem) banka beleži pomemben napredek pri izvajanju svojih storitev (npr. pohitritev in poenostavitev postopkov odobravanja kreditov SME podjetjem), kar ima tudi ugoden vpliv na poslovna tveganja, ki jim je zaradi tega izpostavljena.

⁶ ZPPDFT-1 - Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma.

Kot izhaja iz MSR 315 (A39-A42) poznavanje poslovnih tveganj, ki jih srečuje organizacija, poveča verjetnost prepoznavanja tveganj pomembno napačne navedbe, ker ima večina poslovnih tveganj morebitne finančne posledice in zaradi tega vpliv na računovodske izkaze. Pri tem je ključno, da revizor v okviru spoznavanja ciljev in strategij organizacije prouči tudi z njimi povezana poslovna tveganja, ki lahko privedejo do tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih. V ta namen raziskuje tudi primere zadev, ki lahko pomenijo nova poslovna tveganja (kot npr. netočno ocenjeno povpraševanje kot tudi obveznosti v zvezi z novimi proizvodi in storitvami, itd.) oziroma spremembe, ki privedejo do tveganja pomembno napačne navedbe v računovodskih izkazih. Prav tako pa spoznava, kakšen postopek ocenjevanja tveganj za obvladovanje poslovnih tveganj je razvilo poslovodstvo ter ali je del notranjega kontroliranja v organizaciji.

Skladno z zgornjimi zahtevami MSR 315 smo opravili tudi razgovor z vodstvom službe upravljanja s tveganji, kjer nas je zanimalo predvsem, ali je v banki vzpostavljen sistem za obvladovanje pomembnejših poslovnih tveganj (kot npr. kreditnega, kapitalskega, likvidnostnega, operativnega, itd.) ter na kakšen način banka identificira oziroma obvladuje poslovna tveganja. Skladno s pojasnili vodstva ima banka vzpostavljen sistem za ocenjevanje tveganj, na katerem temelji tudi sistem notranjih kontrol. Seznanjeni smo bili tudi z nadzornimi organi (kot npr. z odborom za upravljanje z bilanco banke, odborom za tveganja, itd.), ki so v banki ustanovljeni z namenom boljšega obvladovanja tveganj, ki jim je banka izpostavljena. Podrobnosti v zvezi s tem povzemamo v nadaljevanju naloge, kjer predstavimo vzpostavljen ustroj notranjega kontroliranja v izbrani banki.

V okviru uvodne predstavitve smo bili seznanjeni tudi z lastniško strukturo banke, ki ostaja nespremenjena glede na predhodno leto revidiranja. S spremembo izpred dveh let smo bili seznanjeni že predhodno leto, tako da banka ostaja v 100 % lasti tuje nadrejene družbe, ki ima sedež v Evropski uniji. Ocenjujemo, da se v zvezi s tem tudi niso spremenila tveganja. Banka ima v lasti tudi eno odvisno družbo, v kateri ima neposredno več kot 50% glasovalnih pravic in je v ključena v konsolidirane računovodske izkaze po metodi polne konsolidacije. Skladno z zagotovili uprave banka pripravlja računovodske izkaze na osnovi predpostavke o časovni neomejenosti delovanja družbe skladno z ZGD-1 (ZGD-1, 67. členom). Skladno z zakonodajo in Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP) je v banki sprejet tudi Pravilnik o računovodstvu, ki med drugim določa pravila glede sestave računovodskih izkazov skladno s Sklepom Banke Slovenije o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic (Banka Slovenije, 2021b).

2.1.2 Spoznavanje okolja kontroliranja

Revizor mora v okviru spoznavanja okolja kontroliranja (skladno z MSR 315, točko A14) ovrednotiti, ali je poslovodstvo pod nadzorom pristojnih za upravljanje ustvarilo in ohranilo kulturo poštenosti in etičnega obnašanja in ali so sestavine okolja kontroliranja dovolj močne, da zagotavljajo ustrezno podlago za druge sestavine notranjega kontroliranja ter ali niso te druge sestavine oslABLJENE zaradi pomanjkljivega okolja kontroliranja. Pri tem tudi upošteva (točko A77), da okolje kontroliranja vzpostavlja predvsem razpoloženje v organizaciji, ki vpliva na kontrolno zavest ljudi, ne preprečuje pa samo po sebi pomembno napačne navedbe. Lahko pa vpliva (točka A84) na revizorjevo ovrednotenje uspešnosti delovanja drugih kontrolnih mehanizmov, ki so vzpostavljeni v organizaciji (kot npr. spremljanje kontrol in delovanje določenih kontrolnih dejavnosti) in s tem na revizorjevo oceno tveganja pomembno napačne navedbe.

Skladno z zgornjimi zahtevami standarda smo tudi v našem primeru izvedli razgovor z vodstvom službe za organizacijo in kadre, ki nam je poleg kadrovske politike predstavila kodeks etičnega ravnanja in vrednot, ki veljajo v izbrani banki. Prav tako smo bili seznanjeni z letnim načrtom zaposlovanja ter kako banka skrbi za izobraževanje in razvoj svojih zaposlenih. V nadaljevanju izpostavljam ključne informacije, ki smo jih v zvezi s tem pridobili.

➤ Medsebojno obveščanje in uveljavljanje integritete in etičnih vrednot v banki

Kot je določeno s Sklepom Banke Slovenije o ureditvi notranjega upravljanja bank (Banka Slovenije, 2021c), morajo banke z namenom doseganja visoke korporativne kulture imeti in uresničevati kodeks ravnanja članov upravljalnega organa in ostalih zaposlenih. S sprejetjem kodeksa ravnanja tako določijo sprejemljivo oziroma nesprejemljivo ravnanje posameznikov na vseh hierarhičnih in organizacijskih ravneh banke, pri tem pa upoštevajo ničelno tolerance do delovanja posameznikov, ki lahko negativno vplivajo na ugled banke. S strani banke mora biti ustanovljena tudi ustrezna komisija, ki izvaja redne preglede nad ustreznostjo uresničevanja kodeksa ravnanja s strani zaposlenih.

Kot izhaja iz MSR 315 (Dodatek 1), uspešnost kontrol ne more preseči neoporečnosti in etičnih vrednot ljudi, ki jih ustvarjajo in izvajajo. Lahko pa organizacija s sprejetjem etičnih in vedenjskih standardov vpliva na etično vedenje in neoporečnost posameznikov, tako da je osebje z njimi seznanjeno oziroma so uveljavljeni v splošni rabi organizacije.

V okviru pregleda nam je bilo predstavljeno, da ima banka sprejet kodeks etičnega ravnanja in vrednot, ki veljajo v izbrani banki, s katerimi so zaposleni seznanjeni še pred pričetkom opravljanja svojih nalog. S tem namenom je v banki letno organizirano izobraževanje o vedenjskih standardih in etičnih vrednotah banke, v okviru katerega morajo vsi zaposleni spoštovanje teh pravil tudi pisno potrditi. K zdravi poslovni klimi in spoštovanju etičnih vrednot med zaposlenimi v banki prispevata tudi zgled in način komuniciranja s strani uprave in višjega posloводства banke. Skladno z zagotovili posebne komisije, ki izvaja redne in naključne preglede nad ustreznostjo uresničevanja kodeksa ravnanja zaposlenih v banki, ni bilo zaznano kršenje. Prav tako pri tem niso bile zaznane kršitve v preteklih revizijah.

➤ Uresničevanje pristojnosti in usposobljenost zaposlenih v izbrani banki

V izbrani banki so zaposleni ljudje z različnimi znanji in izkušnjami, ki so potrebni za izvajanje njihovih nalog s področja bančništva. Za ustrezno razmejitev pristojnosti in odgovornosti se pri vseh zaposlenih zahteva tudi ustrezna visokošolska izobrazba in izkušnje, ki so potrebni za njihovo izvajanje nalog. Prav tako je v banki vzpostavljen sistem za elektronsko obveščanje oziroma potrjevanje notranjih aktov, tako da so vsi zaposleni v trenutku seznanjeni o vseh novostih oziroma spremembah na njihovem področju in zagotavljajo izvajanje skladno z razmejitvijo odgovornosti. Glede na predstavljeno menimo, da je v izbrani banki vzpostavljena najvišja raven poznavanja notranjih pravil s strani zaposleni, kar pripomore k visoki stopnji strokovnosti in potrebnih znanj za izvajanje njihovih nalog.

➤ Organizacijski ustroj v izbrani banki

Kot določa ZBan-3 (148. člen) lahko banke z jasno organizacijsko strukturo, ki zagotavlja natančno opredeljena, pregledna in dosledna notranja razmerja med pristojnostmi in odgovornostmi na vseh

hierarhičnih in organizacijskih ravneh, ki upoštevajo pravila preprečevanja nasprotja interesov na ravni banke, prispevajo (ZBan-3, 148. člen) k stabilni organizacijski ureditvi notranjega upravljanja.

V našem primeru je struktura izbrane banke določena s Sklepom organizacijskih enot, kjer skladno z razmejitvijo pristojnosti in odgovornosti izhajajo jasno določene aktivnosti oziroma naloge posameznih organizacijskih enot (kot npr. službe za upravljanje tveganj, zaledne službe za podporo poslovanju, službe za poslovanje s prebivalstvom itd.). Tako banka zagotavlja jasno funkcionalno in organizacijsko ločitev enote komercialnega poslovanja in enote upravljanja kreditnega tveganja ter enote komercialnega poslovanja in zaledne službe, vključno z vodstvenimi ravnmi. Skladno z ZBan-3 (161.-166. člen) je v izbrani banki organizirana tudi služba notranje revizije in služba skladnosti, ki sta neposredno podrejeni upravi ter funkcionalno in organizacijsko ločeni od drugih organizacijski delov izbrane banke. Temu ustrezno so v Pravilniku o podpisovanju in pooblastilih določena tudi pooblastila za odločanje, ki se upoštevajo v izvedbenih pravilih banke, kjer so podrobneje opredeljene pristojnosti in odgovornosti zaposlenih na njihovem področju.

Spremembi lastništva izpred dveh let je sledila tudi reorganizacija banke na področju komercialnega poslovanja, kjer je tako za pravne osebe, kot tudi za prebivalstvo, nastal nov skupni oddelek razvoja prodaje, ki je zadolžen za sistemski razvoj podpore prodaji v obeh segmentih. S tem je banka zagotovila reorganizacijo na makroravni, zaradi katere so bili v banki zaposleni novi vodstveni kadri na tem področju. Na podlagi prejetih informacij in pojasnil ocenjujemo, da je v banki zagotovljena ustrezna razmejitev pristojnosti in odgovornosti zaposlenih na različnih nivojih.

➤ Sodelovanje pristojnih za upravljanje v izbrani banki

S sodelovanjem uprave v različnih odborih (kot npr. v odboru za tveganje, itd.) banka zagotavlja neposredno obveščanje oziroma poročanje upravi o oceni skupne izpostavljenosti tveganjem, katerim je ali bi jim lahko bila izbrana banka izpostavljena (tako kreditnim kot nekreditnim tveganjem). Z neposredno vključitvijo uprave v obravnavo na sejah različnih odborov in komisij uprava tudi neposredno nadzira sprejemanje odločitev, ki lahko pomembno vplivajo na poslovanje izbrane banke.

Skladno z MSR 315 (točko A78) ima banka s Poslovníkom o delu uprave določena tudi pravila glede pristojnosti in odgovornosti posameznih članov uprave, kot so določene v ZBan-3 (47.členom). Tako s svojim odkritim, poštenim in neodvisnim ravnanjem učinkovito oceni in presoja odločitve višjega vodstva ter spremlja sprejemanje odločitev v zvezi z upravljanjem banke. Pri tem pa ravna v skladu z najvišjimi etičnimi standardi upravljanja, upoštevajoč preprečevanje nasprotja interesov, kar zagotavlja neodvisnost višjega poslovodstva pri odločanju. Kot že omenjeno, je zaradi sprememb v korporativnem upravljanju prišlo do ukinitve ravni izvršnih direktorjev, tako da je banka postala tudi bolj sploščena pri odločanju, kar ji omogoča hitrejše sprejemanje odločitev in prilagajanje nepričakovanim izzivom in priložnostim.

Na podlagi pridobljenih informacij ocenjujemo, da je okolje kontroliranja v banki ustrezno, da so zaposlenim posredovane pravilne vrednote, ki jih upoštevajo pri svojem delu. Prav tako uprava banke in višje poslovodstvo pri upravljanju banke uveljavlja najvišja merila etičnega kodeksa ravnanja in načela skrbnega gospodarja. Primeri odstopanj od temeljnih načel in vrednot banke niso bili ugotovljeni.

2.2 Spoznavanje ustroja notranjega kontroliranja izbrane banke

Kot izhaja iz MSR 315 (točke 3), je glavni revizorjev cilj, da s pomočjo poznavanja organizacije in njenega okolja, vključno z informacijami glede ustroja notranjega kontroliranja, prepozna in oceni tveganja pomembno napačne navedbe na ravni računovodskih izkazov in uradnih trditev, s tem pa zagotovi osnovo za odločanje o nadaljnjih postopkih. Pri tem upošteva (MSR 315, točko 13), da se večina kontrol sicer nanaša na računovodsko poročanje, niso pa v celoti pomembne za presojo. Tako v postopkih preveritve ovrednoti vzpostavitev in delovanje kontrol, ki so ključne za revizijo.

Z MSR 315 (točka A59) je določena tudi razdelitev notranjega kontroliranja na pet sestavnih delov (okolje kontroliranja, postopek ocenjevanja tveganj v organizaciji, informacijski sistem skupaj s poslovnimi procesi, ki so pomembni za računovodsko poročanje, itd.), ki predstavljajo koristen okvir za revizorje pri pručevanju, kako lahko različni vidiki notranjega kontroliranja v organizaciji vplivajo na postopke v reviziji. Pri tem velja upoštevati, da omenjena razdelitev na sestavne dele nujno ne izraža, kako organizacija vzpostavlja, izvaja in vzdržuje notranje kontroliranje. Pomembneje je ugotoviti, ali sistem notranjega kontroliranja vsebuje ročne in pogosto tudi avtomatske sestavine kontroliranja, saj je od njihovih značilnosti odvisno revizorjevo ocenjevanje tveganj in na tem zasnovani nadaljnji revizijski postopki.

Tudi v našem primeru smo se s pomočjo razgovorov z zaposlenimi na višjih nivojih in s prebiranjem splošnih internih aktov banke ter pregledovanjem listin in poročil seznanili z vzpostavljenim ustrojem notranjega kontroliranja v izbrani banki. Tako smo presodili, kakšen vpliv lahko imajo na naše izvajanje nadaljnjih revizijskih postopkov. V nadaljevanju povzemamo informacije, ki smo jih v zvezi s tem pridobili in so pomembne za razumevanje naloge v nadaljevanju.

➤ Okolje kontroliranja - Sestavni del notranjega kontroliranja v izbrani banki

Splošne informacije iz spoznavanja okolja kontroliranja v izbrani banki so predstavljene že zgoraj (v predhodnih poglavjih naloge). Na tem mestu izpostavljamo (MSR 315, A81-A84), da je obstoj zadovoljivega okolja kontroliranja lahko pozitiven dejavnik pri revizorjevem ocenjevanju tveganj pomembno napačnih navedb, nasprotno pa lahko ugotovljene pomanjkljivosti zmanjšujejo uspešnost delovanja kontrol, zlasti v povezavi s prevarami. Močan negativen učinek lahko imajo tudi nekatere sestavine okolja kontroliranja (npr. nesodelovanje pristojnih za upravljanje lahko bistveno vpliva na kontrolno zavest v organizaciji, itd.), kar pa v našem primeru ni bilo ugotovljeno.

Skladno s Poslovníkom o delu uprave je v banki vzpostavljeno redno tedensko oziroma mesečno poročanje upravi, tako da je uprava banke sproti obveščena o vseh pomembnih odločitvah posloводства. S strani uprave ja tako vzpostavljen redni neodvisni nadzor nad sprejemanjem pomembnih odločitev v banki, kar pozitivno vpliva na kontrolno zavest v banki. Pri pregledu zasnove okolja kontroliranja v izbrani banki nismo ugotovili pomanjkljivosti, ki bi imele negativen učinek na naše ocenjevanje tveganj pomembno napačnih navedb v izbrani reviziji.

➤ Postopek ocenjevanja tveganj - Sestavni del notranjega kontroliranja v izbrani banki

V okviru prepoznavanja tveganj pomembno napačnih navedb smo skladno z MSR 315 (15.-17. točka) tudi preverili, ali je v izbrani banki vzpostavljen postopek za prepoznavanje in ocenjevanje poslovnih

tveganj, ki predstavlja osnovo za upravljanje tveganj banke. Pri tem nas je zanimalo predvsem (skladno z dodatkom 1 k MSR 315), kako poslovodstvo izbrane banke prepoznava poslovna tveganja, ki so pomembna za pripravo računovodskih izkazov banke v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja ter kako jih obvladuje. Prav tako smo preverili, kako poslovodstvo ocenjuje verjetnost njihovega pojavljanja ter kako se odloča o ukrepih kot odzivih na njihovo obvladovanje.

Kot že izpostavljeno, ima banka vzpostavljen sistem za obvladovanje pomembnejših poslovnih tveganj (kot npr. kreditnega, kapitalskega, likvidnostnega, operativnega, itd.), na katerem temelji sistem notranjih kontrol. Na uvodnem sestanku z upravo so nam bila poleg ciljev in strategij izbrane banke predstavljena tudi tveganja, ki jim je banka izpostavljena in načini, kako jih banka obvladuje oziroma kakšne ukrepe je sprejela za obvladovanje teh tveganj. Banka pri tem upošteva predpise Banke Slovenije (Banka Slovenije, 2021c, 18. člen), kjer izhaja zahteva za vzpostavitev metodologije za ocenjevanje sposobnosti prevzemanja pomembnih tveganj, ki jim je izpostavljena v okviru svojega poslovanja. Tako upošteva razpoložljive ukrepe, ki jih je zato sprejela, vključno z razpoložljivim kapitalom in likvidnostjo banke ter druge omejitve, ki izhajajo iz notranjih aktov banke ter predpisanih zahtev Banke Slovenije.

V ta namen je v banki sprejeta tudi Strategija upravljanja s tveganji, ki predstavlja okvir za upravljanje s tveganji, upoštevajoč njihovo velikost, naravo, kompleksnost in vpliv na izpostavljenost banke tveganjem. Na osnovi opravljenega razgovora z vodstvom Službe upravljanja s tveganji smo bili prav tako seznanjeni z načeli, ki jih banka pri tem upošteva. Po mnenju banke zastopanje funkcije upravljanja s tveganji na ustreznih upravljavskih odborih pozitivno pripore k zagotavljanju prenosa informacij o tveganjih in upravljanju tveganj v skladu s sprejeto strategijo banke. Pri tem je ključno tudi zavedanje vseh zaposlenih v banki, da s svojim vedenjem in odločanjem prispevajo k boljšemu obvladovanju tveganj, kar po mnenju uprave govorimo o zdravi oziroma močni kulturi upravljanja s tveganji, ki je vzpostavljena tudi v izbrani banki.

Z ustanovitvijo odbora za upravljanje s tveganji, ki je med drugim odgovoren za obravnavo in potrjevanje ključnih strateških dokumentov in internih politik banke s področja upravljanja s tveganji, je v banki vzpostavljena tudi redna spremljava profila tveganosti banke in načrtovanje potrebnih aktivnosti za njihovo boljše obvladovanje. S pregledom poročil omenjenega odbora smo tako potrdili, da v banki poteka redno mesečno spremljanje tveganj (npr. kreditnega, obrestnega, likvidnostnega, itd.), ki jim je banka izpostavljena s svojim poslovanjem. Tveganja, ki jih je banka identificirala oziroma obravnavala kot pomembna poslovna tveganja na omenjenih sejah odbora, sovpadajo s tveganji, ki smo jih ugotovili tudi mi na podlagi opravljenih razgovorov z zaposlenimi na nižjih izvedbenih nivojih, zaradi česar ocenjujemo, da so vzpostavljeni postopki ocenjevanja tveganj v banki ustrezni.

V prilogi 2 predstavljamo tudi povzetek poslovnega procesa v banki (npr. posnetek procesa kreditiranja pravnih oseb, kjer smo se omejili na t.i. »fazo odobritve«), v okviru katerega smo bili seznanjeni s kontrolnimi postopki, ki jih je banka vzpostavila pri notranjem kontroliranju v povezavi s postopkom ocenjevanja tveganj in so pomembni za razumevanje naloge v nadaljevanju.

- Informacijski sistem, pomemben za računovodsko poročanje - Sestavni del notranjega kontroliranja v izbrani banki

V postopkih ocenjevanja tveganj iz informacijske tehnologije velja (skladno z MSR 315, točko A70) upoštevati, da uporaba informacijske tehnologije vpliva na način izvajanja kontrolnega delovanja.

Standard pri tem določa, da lahko kontrole (kot npr. splošne kontrole, kontrole aplikacijskih programov, itd.) v sistemu informacijske tehnologije ocenjujemo kot uspešne, če ohranjajo neoporečnost informacij in varnost podatkov, ki jih taki sistemi obdelujejo.

V primeru splošnih kontrol informacijske tehnologije (skladno z MSR 315, A107-A108) govorimo o usmeritvah in postopkih, ki se nanašajo na številne uporabniške računalniške rešitve in podpirajo njihovo uspešno delovanje (kot npr. kontrole pri podatkovnem skladišču in delovanju omrežja, kontrole nad spreminjanjem in ohranjanjem sistemskih programov ter uporabniških rešitev, itd.). Aplikacijske kontrole, ki so lahko preprečevalne ali odkrivalne, pa največkrat predstavljajo avtomatske postopke, ki se izvajajo v okviru posamezne uporabniške rešitve. Povezane so s postopki, ki se uporabljajo pri zaznavanju, vpisovanju, obdelovanju in predstavljanju poslov ali drugih računovodskih podatkov, tako da zagotovijo neoporečnost računovodskih evidenc.

Na podlagi razgovora z vodstvom službe informacijskih sistemov (v nadaljevanju SIS) smo bili seznanjeni z zasnovo informacijskega sistema v banki, ki se uporablja kot lasten informacijski sistem za potrebe računovodskega poročanja. Prav tako so nam bile predstavljene tudi kontrole, ki jih je banka pri tem vzpostavila in zagotavlja brezhibno delovanje sistema, kar na kratko predstavimo v ločenem poglavju. Pri tem smo se omejili na predstavitev ključnih kontrol, ki zagotavljajo uspešno delovanje informacijskega sistema za pravilnost, celovitost ter skladnost matričnega poročanja za izbrano postavko (npr. kreditiranje pravnih oseb), vključno z varnostjo podatkov, ki se pri tem obdelujejo. Zanimalo nas je predvsem, kako kontrolni postopki v informacijskem sistemu banke zagotavljajo prenos informacij, ki so pomembne za računovodsko poročanje (npr. ali so ročno obdelane, po potrebi popravljene pred prenosom v glavno knjigo, itd.), ali vzpostavljeni postopki zagotavljajo, da so informacije in podatki o poslih ustrezno zbrani, vpisani, obdelani in prevzeti iz sistema za obdelavo ter pravilno zapisani v glavni knjigi in predstavljeni v računovodskih izkazih. Ugotovitve iz testiranja so za izbrano postavko predstavljene v zadnjem poglavju naloge.

V okviru pregleda smo opravili tudi razgovor z zaposlenimi oddelka finančnega poročanja, kjer dejansko poteka priprava podatkov oziroma testiranje kontrol za poročanje računovodskih podatkov v okviru matričnega poročanja banke Banki Slovenije. Po njihovih zagotovilih pri tem nimajo težav z informacijskim sistemom. Prav tako jim je s strani tehnologov, ki v banki skrbijo za razvoj programske opreme, v trenutku nudena pomoč v primeru zaznave napak oziroma nedelovanja informacijskega sistema. Z njihove strani je vzpostavljeno tudi spremljanje zakonodaje in priprava pobud oziroma predlogov za potrebne spremembe oziroma prilagoditve v sistemu v primeru novih zakonodajnih oziroma predpisanih zahtev. Te so bile nazadnje objavljene konec leta 2021, temu ustrezno izvedene tudi posodobitve v sistemu banke, težave pa pri tem niso bile ugotovljene.

Skladno z MSR 315 (točka A64) smo v okviru ocenjevanja tveganj pri notranjem kontroliranju med drugim preverili, ali obstajajo posebna tveganja (npr. tveganje neodobrenih dostopov do podatkov), ki jih povzroča uporaba informacijske tehnologije. Ugotovitve v zvezi s tem podrobneje predstavimo v nadaljevanju naloge, velja pa izpostaviti, da nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti zaradi uporabe informacijskega sistema pri računovodskem poročanju (npr. nepravilna sprememba podatkov, vpisovanje neobstoječih poslov, itd.), niso bile ugotovljene. Prav tako vzpostavljene kontrole v informacijskem sistemu banke po mnenju vodstva službe informacijskih sistemov ohranjajo neoporečnost informacij in varnost podatkov za pripravo zanesljivih računovodskih poročil, kar smo tudi mi potrdili v okviru testnega preverjanja. Posledično ocenjujemo, da so tveganja pomembno

napačnih navedb zaradi uporabe informacijskega sistema pri računovodskem poročanju ustrezno obvladovana.

➤ Kontrolno delovanje - Sestavni del notranjega kontroliranja v izbrani banki

Skladno z MSR 315 (točka A99) vzpostavitev kontrolnega delovanja predstavlja usmeritve in postopke, ki pomagajo zagotoviti, da so usmeritve posloводства izpeljane skladno s postavljenimi cilji. Primeri kontrolnega delovanja tako obsegajo odobritve (kot npr. skladno s sprejetimi pogoji in omejitvami poslovne politike in politike naložbenja, itd.), preiskovanja izvedbe (kot npr. kontrolne dejavnosti, ki zajemajo pregledovanje in analiziranje ter primerjanje različnih nizov podatkov – drugega z drugim, itd.), obdelovanje informacij (kot npr. kontrole uporabniških programov, ki zagotavljajo preveritev računske točnosti podatkov, itd.), fizične kontrole (kot npr. kontrole odobravanja pravic oziroma dostopov do računalniških programov in datotek, itd.) in ločitev nalog (kot npr. razmejitev nalog v procesu odobravanja, itd.).

Kontrolno delovanje, ki je v banki vzpostavljeno kot del ustroja notranjega kontroliranja, je banka popisala v okviru Registra poslovnih procesov. Tako je iz popisov razvidno, katere aktivnosti oziroma opravila je potrebno izvajati v okviru določenega poslovnega procesa, vključno s kontrolnimi postopki, ki so pri tem postavljeni. V okviru poizvedovanja smo v pregled prejeli tudi notranje akte banke, ki krovno določajo potrebne aktivnosti in opravila, vključno s kontrolnimi postopki za izvajanje poslovnih procesov v banki. Posebno pozornost smo tako namenili prebiranju notranjih aktov banke, ki urejajo pravila kreditiranja pravnih oseb v banki, vključno s pregledom potrebnih aktivnosti oziroma opravil v popisu poslovnega procesa. Za izbrano področje (kreditiranje pravnih oseb) je povzetek aktivnosti oziroma opravil za izvajanje poslovnega procesa prikazan v prilogi 2, v ločenem poglavju pa predstavimo povzetek ključnih notranjih kontrol, ki se pri tem izvajajo.

➤ Spremljanje kontrol - Sestavni del notranjega kontroliranja v izbrani banki

V primeru spremljanja kontrol govorimo o procesu ocenjevanja uspešnosti notranjega kontroliranja v času, ki zajema občasno presojanje uspešnosti delovanja kontrol (kot npr. proučevanje, ali delujejo kot je bilo načrtovano, itd.) in izvajanje potrebnih popravkov, da se zagotovi neprekinjeno delovanje notranjega kontroliranja. Skladno z MSR 315 revizor pri tem spoznava glavne načine delovanja, ki jih organizacija uporablja za spremljanje notranjega kontroliranja računovodskega poročanja. V kolikor je v organizaciji vzpostavljeno notranje revidiranje, revizor spoznava naravo nalog notranjega revidiranja, njegov položaj v organizaciji in delovanje notranjega revidiranja oziroma delovanje, ki bi ga notranje revidiranje moralo zagotavljati (MSR 315, 22.-23. odstavek).

Pri tem velja upoštevati zakonsko zahtevo (ZBan-3, 2021, 161. člen) po ustanovitvi službe notranje revizije, ki jo morajo banke organizirati kot samostojni organizacijski del, ki je neposreden upravi banke ter funkcionalno in organizacijsko ločen od drugih organizacijskih delov banke. V ta namen je tudi v izbrani banki ustanovljena služba notranje revizije, ki deluje v skladu s Pravilnikom o delu Službe notranje revizije in na njegovi osnovi sprejetih operativnih navodilih za izvajanje revizij. Ekipe notranjih revizorjev izvaja zakonsko predpisane revizije (kot npr. s področja izvajanja ZPPDFT-1, bonitetnih sistemov banke, itd.) in druge naloge na podlagi letnega programa dela, ki ga vsako leto predhodno sprejme uprava banke v soglasju z nadzornim svetom banke. MSR 315 (točka A113) pri tem poudarja, da v kolikor je v organizaciji ustanovljeno notranje revidiranje, informacije, pridobljene z revizorjevimi

poizvedovanji, revizorju pripomorejo k boljšemu poznavanju vloge notranjega revidiranja pri spremljanju notranjih kontrol za pravilno izvajanje računovodskega poročanja (MSR 315, A110-113).

V okviru pregleda smo v pregled prejeli tudi revizijska poročila, kjer smo se seznanili z ugotovitvami in priporočili, ki so bile podane s strani revizorjev banke. Še posebej nas je zanimalo, kakšne so bile ugotovljene nepravilnosti in podana priporočila za njihovo odpravo na izbranih področjih (s poudarkom na pregledu kreditiranja pravnih oseb), tudi ali so v banki pri tem odkriti kakšni primeri prevar (tako v tekočem kot preteklih letih) ter ali je bilo izbrano področje predmet neposrednega nadzora s strani nadzornih inštitucij (npr. Banke Slovenije). Iz pregleda smo ugotovili, da so revizorji z izvajanjem rednih revizij na izbranih področjih zagotovili neodvisno ocenjevanje ustreznosti vzpostavitve in delovanja notranjih kontrol, pri tem pa opozorili na ugotovljene nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti ter podali potrebna priporočila za njihovo odpravo. Ocenjujemo, da so z neodvisnim ocenjevanjem dodatno prispevali k spremljanju notranjih kontrol v banki, ob tem pa neposredno poročali upravi in revizijski komisiji banke o svojih ugotovitvah oziroma sprejetih priporočilih. S tem je v banki zagotovljeno redno spremljanje uspešnosti delovanja notranjih kontrol ter izvajanje potrebnih popravkov v primeru ugotovljenih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti v izvajanju.

Z zgornjimi revizijskimi postopki za spoznavanje ustroja notranjega kontroliranja smo v izbrani banki ugotovili, da je na splošno nizko tveganje prevar. V izbrani banki je skladno z bančno zakonodajo organizirana tudi služba skladnosti poslovanja, ki je odgovorna za vzpostavitev in ustrezno delovanje sistema za preprečevanje prevar. Med drugim je njena naloga nenehno izobraževanje in ozaveščanje zaposlenih o preprečevanju prevar, tako da se zaposleni v banki redno izobražujejo o visokih etičnih in moralnih standardih, ki veljajo v banki. Vodstvo službe skladnosti nam je tudi predstavilo, kako banka ocenjuje tveganja za posamezne scenarije prevar in katere obstoječe kontrole ima vzpostavljene za njihovo obvladovanje, vključno z oceno sprejemljivosti preostalega tveganja. S popisom poslovnih procesov v delovnih navodilih so v banki natančno definirane tudi notranje kontrole, ki so v vsakem trenutku dostopne vsem zaposlenim. Na osnovi opisanega in pregleda navodil, ki v banki urejajo kontrolne postopke na področju matričnega poročanja Banki Slovenije, ocenjujemo, da je tveganje prevar na revidiranem področju ocenjeno kot nizko oziroma dobro obvladovano. V banki je vzpostavljeno dobro kontrolno okolje, ki zmanjšuje potencialno nevarnost prevar, zato ocenjujemo, da dodatnih postopkov za odkrivanje prevar ni potrebno izvesti. V nadaljevanju v predstavitvi kontrol, ki so v banki vzpostavljene v sistemu računovodskega poročanja, označimo, v kolikor predstavljajo kontrole za preprečevanje prevar.

2.3 Identifikacija ključnih notranjih kontrol za oceno vzpostavitve in delovanja sistema pri matričnem poročanju izbrane banke

Skladno z MSR 315 (točka A50) poznavanje notranjega kontroliranja pomaga revizorju pri prepoznavanju vrste možnih napačnih navedb in dejavnikov, ki vplivajo na tveganje pomembno napačne navedbe. Revizor v ta namen s postopki poizvedovanja pri zaposlenih v organizaciji, pregledovanjem listin in poročil, vključno z opazovanjem izvajanja posameznih kontrol, pridobiva tudi revizijske dokaze o vzpostavitvi in delovanju notranjih kontrol. Tako v okviru ovrednotenja vzpostavitve kontrol prouči, ali je kontrola, bodisi posamično ali v povezavi z drugimi, zmožna uspešno preprečevati ali odkrivati in popravljati pomembno napačne navedbe. Kot izhaja iz MSR 315, delovanje kontrol pomeni, da kontrola obstaja in da jo organizacija uporablja.

Pri presoji, ali je neka kontrola posamično ali v povezavi z drugimi pomembna oziroma primerna za revizijo, revizor lahko upošteva dejavnike iz MSR 315 (točke A69), kot je npr. pomembnost, bistvenost zadevnega tveganja, kako določena kontrola prepreči pomembno napačno navedbo, velikost in narava ter zapletenost poslovanja organizacije, vključno z značilnostmi lastništva, itd. Standard kot primerne kontrole določa tudi kontrole popolnosti in točnosti informacij, v kolikor jih namerava revizor uporabiti pri načrtovanju in izvajanju nadaljnjih revizijskih postopkov. Pri kontrolah varovanja sredstev pred nepooblaščenno uporabo ali odtujitvijo pa kot ključne presoja tiste kontrole, ki so povezane z zanesljivostjo računovodskega poročanja. Pri presoji, ali je neka kontrola pomembna za revizijo, pa revizor upošteva predvsem tveganje, ki ga je prepoznal in lahko povzroči pomembno napačno navedbo, vključno s presojo, da bi bilo primerno preskusiti učinkovitost delovanja kontrol (MSR 315, A101).

Po Odarju (2013) notranje računovodske kontrole delimo na temeljne kontrole in vodstvene kontrole. Med temeljne kontrole spadajo tako kontrole pravilnosti podatkov kot kontrole popolnosti obdelave podatkov in kontrole s ponovnim opravljanjem kontrolnih postopkov. Pri temeljnih kontrolah velja, da obsegajo kontrolne postopke, ki so neposredno povezani s poslovnimi dogodki. V primeru vodstvenih kontrol pa govorimo o kontrolah, ki so vgrajene v sistem notranjih kontrol, njihova naloga pa je nadzirati pravilnost in popolnost delovanja temeljnih kontrol. Med vodstvene kontrole uvrščamo razmejitev nalog, ki zagotavljajo, da celotna izvedba nalog ni v pristojnosti ene osebe, prav tako materialne odgovornosti, omejevanje pristopa in varovanje zaupnih podatkov, kar preprečuje prevare pri razpolaganju s sredstvi. Prav tako so v sistem notranjih kontrol vgrajene kontrole nadziranja, katerih naloga je nadzirati pravilnost, popolnost in točnost dela zaposlenih, ki izvajajo temeljne kontrole.

Kot že izpostavljeno, smo opravili tudi razgovor z vodjo oddelka finančnega poročanja, ki nam je predstavila, kako poteka priprava podatkov za poročanje, ki je v banki računalniško podprto v podatkovnem skladišču, kjer so vgrajene vhodne kontrole Banke Slovenije. Te predstavljajo temeljne informacijske kontrole, ki s kontrolami popolnosti obdelave podatkov (kot npr. kontrolo, da poročila vsebujejo vse predpisane postavke; kontrolo, da so v posameznem zapisu vsi navedeni vrednostni podatki; kontrolo, da se poročajo rubrike, ki se za posamezno postavko zahtevajo, itd.) ter vsebinskimi kontrolami (kot npr. kontrolo, da so za izbrano postavko pravilno poročani šifranti; kontrolo, da se izbrane postavke poročajo v pravih vrednostih; kontrolo, da so za določeno postavko poročani vsi zahtevani podatki, itd.) zagotavljajo celovitost oziroma popolnost in pravilnost poročanja glede na predpisane zahteve Banke Slovenije. Prav tako se s strani zaposlenih izvajajo še dodatne ročne kontrole (kot npr. navzkrižne kontrole, logične kontrole) pri posameznih postavkah poročil (npr. poročila BS1S), da se zagotovi popolnost in ustreznost zajema podatkov ter usklajitev poročanja z računovodskimi izkazi. Pred oddajo poročil Banke Slovenije morajo biti tako odpravljene vse napake iz sistema poročanja, ki niso v skladu z navedenimi kontrolami, kar smo tudi preverili za naključno izbrani mesec. Tako, da smo prejeli izpis vseh popravkov za sporočene napake iz sistema (npr. ugotovljena napaka pri poročanju šifranta »11_Država«, itd.), kjer so odgovorni za poročanje najprej ugotovili vzrok napak, nato pa te tudi odpravili in zagotovili pravilno poročanje Banki Slovenije. V nadaljevanju povzemamo ugotovitve iz preizkusa delovanja ključnih notranjih kontrol, ki se nanašajo na poročanje podatkov za knjigovodsko postavko »krediti pravnim osebam« v poročilu BS1S, ki smo jih izbrali v vzorec testiranja.

V informacijskem sistemu v banki je vzpostavljena tudi temeljna kontrola za popolnost obdelave podatkov (kot npr. kontrolni postopki v procesu polnjenja podatkov v podatkovnem skladišču, obveščanje o izvedbi posameznih faz polnjenja podatkov, itd.), ki zagotavlja, da ne prihaja do neustreznega, napačnega ali nepravočasnega izpolnjevanja obveznosti poročanja Banki Slovenije. Pri tem velja upoštevati MSR 315 (točko A106), kjer izhaja, da so kontrole nad sistemi informacijske

tehnologije uspešne, če ohranjajo neoporečnost informacij in varnost podatkov, ki jih taki sistemi obdelujejo. Navadno so vzpostavljene, da bi obvladovale tveganja obdelovanja napačnih podatkov v sistemu, predvsem pa, da ne prihaja do neodobrenih dostopov do podatkov, katerih posledica je lahko uničenje ali izguba podatkov. Pri tem smo opravili tudi pregled postopkov dodeljevanja dostopnih pravic uporabnikom informacijskega sistema v banki, ki lahko posegajo oziroma urejajo podatke v podatkovnih skladiščih, kjer ugotavljamo, da ima banka vključeno t.i. revizijsko sled, ki predstavlja ključno nadzorno kontrolo, da ne prihaja do nepooblaščenih vnosov ali spreminjanj v sistemu. Dodatno smo se z izpisi dostopnih pravic tudi prepričali, da so pravice spreminjanja dodeljene le razvojnim tehnologom v SIS oziroma svetovalcu za poročanje, ki koordinira poročanje v oddelku finančnega poročanja. Ostalim so dodeljene pravice za pregledovanje oziroma vpogledovanje, kar smo se tudi prepričali z izpisom revizijske sledi na dan pregleda, kjer nismo zaznali nepooblaščenih vnosov ali spreminjanj podatkov v informacijskem sistemu, ki podpira poročanje Banki Slovenije. Prav tako je s strani vodstva SIS vzpostavljeno redno pregledovanje oziroma urejanje uporabniških dostopnih pravic. S tem se zagotavlja, da imajo dostope do posameznih aplikacij samo zaposleni, ki jih potrebujejo za nemoteno opravljanje svojega dela. Na podlagi predstavljenega ocenjujemo, da dodatni preizkusi delovanja tovrstnih kontrol, ki so določene kot ključne v informacijskem sistemu, niso potrebni.

Na splošno velja upoštevati MSR 315 (A137-A139), ki navaja, da je pri spoznavanju ključnih notranjih kontrol koristno kontrole povezati z uradnimi trditvami v odvisnosti od postopkov in sistemov, v katerih obstajajo. Tako pri proučevanju različnih vrst morebitnih napačnih navedb revizor uporabi uradne trditve (o nastanku, popolnosti, točnosti, časovni uvrstitvi, razvrstitvi in predstavitvi) na način, da poveže trditve o vrstah poslov in dogodkih ter z njimi povezanimi razkritji v revidiranem obdobju ali saldih na kontih in z njimi povezanimi razkritji ob koncu revidiranega obdobja (MSR 315, A129). Prav tako pa standard (v točki A126) navaja, da je potrebno tveganja pomembno napačnih navedb na ravni uradnih trditev o vrstah poslov, saldih na kontih in razkritjih proučiti, ker tako proučevanje neposredno pomaga pri odločanju o vrsti, času in obsegu nadaljnjih revizijskih postopkov, potrebnih za pridobitev zadostnih in ustreznih revizijskih dokazov.

Skladno z zgornjimi zahtevami standarda (MSR 315) smo glede na postavljeno omejitev, da bomo preizkuse delovanja notranjih kontrol izvedli na vzorčnem poročanju podatkov za knjigovodsko postavko krediti pravnim osebam (v poročilu BS1S postavka »A0408 – krediti, razen sindiciranih kreditov«), tudi identificirali temeljne oziroma ključne kontrole, ki jih je banka postavila v kreditnem procesu. Tako smo skupaj z identificiranimi tveganji določili uradne trditve za izbrano postavko iz izkaza finančnega položaja, ki jih je potrebno pokriti preko temeljnih kontrol, da bi vzpostavitev in zasnovu teh kontrol lahko ocenili kot ustrezne. Spodaj predstavljamo identificirana tveganja, ki izhajajo iz kreditnih poslov in smo jih povezali z uradnimi trditvami:

- o nastanku – tveganje, da kreditni posli, ki so evidentirani v računovodskih izkazih niso ustrezno odobreni in zanje ne obstajajo kreditne pogodbe,
- o popolnosti – tveganje, da zneski in drugi podatki o kreditnih posli niso v celoti evidentirani,
- o točnosti in časovni uvrstitvi – tveganje, da vsi kreditni posli niso evidentirani v pravem znesku in v pravilnem časovnem obdobju,
- o razvrstitvi – tveganje, da vsi kreditni posli niso evidentirani na pravilne konte in postavke v računovodskih izkazih,
- o predstavitvi – tveganje, da vsi kreditni posli niso pravilno in jasno opisani.

V nadaljevanju v ločenem poglavju pri opisu notranjih kontrol, ki smo jih izbrali v preizkuse delovanja, na kratko predstavimo tudi informacije o vrsti kontrole, času izvajanja ter o določenih pristojnostih za njihovo izvajanje. V okviru revizijskih ciljev smo si zastavili spodnje cilje, ki smo jih določili, da morajo biti doseženi preko testa kontrol.

Tabela 2: Prikaz izbranih postavk iz Izkaza finančnega položaja izbrane banke

Na dan 31.12. 2021 (v 000 EUR)				Revizijski cilji pri testiranju kontrol
16.	A.	KREDITI		
17.	A.	Dolžniški vrednostni papirji	0	/
18.	A.	Kreditni bankam	150.000	/
19.	A.	Kreditni, ki niso banke	300.000	Nastanek, obstoj, popolnost, točnost, časovna uvrstitev

Vir: Letno poročilo izbrane banke

V okviru pregleda smo opravili razgovore s številnimi zaposlenimi v banki, ki izvajajo pomembne poslovne procese v banki, kjer nas je zanimalo predvsem, kako poteka delo zaposlenih, ki sklepajo kreditne posle s pravnimi osebami in katera navodila in orodja pri tem uporabljajo. Kot smo že omenili, v prilogi 2 predstavimo povzetek popisa aktivnosti in opravil, ki so potrebne za izvajanje poslovnega procesa kreditiranja v banki, kjer smo se omejili na t.i. »fazo odobritve«. Za revizijsko dokumentacijo smo pridobili tudi opise ostalih pomembnih poslovnih procesov, vključno z navedbo notranjih kontrol, ki jih je banka pri tem vzpostavila, jih pa na tem mestu posebej ne povzemamo. Opravljen je bil tudi pregled uporabniške rešitve znotraj računalniških programov, ki podpirajo izvajanje izbranega poslovnega procesa v banki. Na podlagi informacij, ki smo jih v zvezi s tem pridobili ter preučitvijo notranjih aktov, ugotavljamo, da ima banka v celotnem kreditnem procesu vzpostavljenih več kot 20 ključnih notranjih kontrol. V nadaljevanju predstavimo tiste, ki so ključne za pravilnost poročanja podatkov za izbrano postavko v poročilu BS1S, ki se nanašajo na t.i. »fazo odobritve«. Ocenjujemo, da so v sistemu matričnega poročanja podatkov vzpostavljene ključne notranje kontrole, tako da pokrivajo identificirana tveganja v kreditnem procesu izbrane banke, s tem pa omogočajo uspešno preprečevati ali odkrivati in popravljati pomembno napačne navedbe pri poročanju kreditnih poslov (pravnih oseb).

3 Revizorjeva ocena delovanja sistema notranjih kontrol pri matričnem poročanju banke Banki Slovenije

3.1 Izbor notranjih kontrol, zajetih v preizkus delovanja ter določitev velikosti vzorca

Kot že izpostavljen, smo v preizkus delovanja notranjih kontrol izbrali tiste notranje kontrole, ki kot ključne zagotavljajo pravilnost poročanja podatkov za izbrano postavko »A0408 – krediti, razen sindiciranih kreditov« v poročilu BS1S. Pri tem smo upoštevali zgoraj identificirana tveganja in zastavljene revizijske cilje, kjer smo kot ključne notranje kontrole naprej identificirali vgrajene vhodne kontrole Banke Slovenije, ki v sistemu poročanja izbrane banke zagotavljajo celovitost oziroma popolnost ter pravilnost poročanja vseh zahtevanih postavk skladno s predpisanimi zahtevami Banke Slovenije. V vzorec preizkušanja delovanja tovrstne kontrole nismo izbrali. Smo pa pred našim testiranjem pri vodji oddelka za finančno poročanje preverili, ali so bile za izbrani mesec poročanja odpravljene vse ugotovljene napake iz sistema poročanja, ki niso v skladu z navedenimi kontrolami. Tako smo prejeli zagotovilo, da so zaposleni, ki so odgovorni za poročanje, opravili tudi dodatne navzkrižne, logične kontrole pri posameznih postavkah in pred oddajo poročila (BS1S) Banki Slovenije

odpravili vse ugotovljene napake. S tem je banka zagotovila, da je poročilo BS1S vsebovalo vse predpisane postavke, prav tako, da so se pri tem skladno s predpisanimi zahtevami poročali tudi vsi zahtevani podatki.

Glede preveritve pravilnosti in ustreznosti izkazovanja podatkov za izbrano postavko smo pa določili izbor notranjih kontrol za testiranje, tako da smo preverili, ali je v sistemu poročanja banke zagotovljeno usklajeno poročanje podatkov, ki so izkazani za izbrano postavko v računovodskem izkazu banke. V nadaljevanju naloge smo se zaradi poenostavitve odločili, da predstavimo samo tiste temeljne kontrole iz kreditnega procesa banke, ki so kot ključne vzpostavljene v t.i. »fazi odobritve kreditov« (kot npr. ročna kontrola vsebine gradiv za odločanje, ali ustreza vsebini prejete dokumentacije s strani komitenta, tako da so predstavljene verodostojne informacije in se upošteva časovna veljavnost dokumentov, itd.). Testiranje smo sicer izvedli tudi za temeljne kontrole, ki se nanašajo še na ostale faze kreditnega procesa (npr. avtomatske aplikativne kontrole v fazi spremljave kredita, kjer sistem preveri vnos vhodnih podatkov za pravilno izdelavo obračuna obresti, itd.), kar pa na tem mestu posebej ne prikažemo. Prav tako smo s postopki preizkušanja podatkov preverili tudi ostale podatke, ki se poročajo v poročilu BS1S za izbrano postavko, ugotovitve pa smo odložili v rezijsko dokumentacijo, ki jo posebej ne prilagamo.

Pri določitvi velikosti vzorca za testiranje smo tako upoštevali dva kriterija, kriterij pogostost izvajanja posamezne kontrole in kriterij velikost tveganja, da se pri izvajanju posamezne kontrole pojavi napaka. V skladu s predstavljeno metodologijo v spodnji tabeli smo v nadaljevanju za vsako posamezno kontrolo določili vzorec za testiranje. V prilogi 3 prikazujemo povzetek poročila BS1S za izbrane kreditne posle, ki so bili predmet vzorčne preveritve.

Tabela 3: Interna metodologija za določitev velikosti vzorca za testiranje

Pogostost izvajanja kontrole	Velikost vzorca glede na tveganje napake pri izvajanju kontrole	
	Nizko tveganje	Visoko tveganje
Letno	1	1
Kvartalno	2	2
Mesečno	3	3
Tedensko	8	10
Dnevno	20	25
Večkrat dnevno	30	40

Vir: Interno revizijsko gradivo

V preizkus delovanja smo zajeli nadzorno kontrolo, ki v kreditnem procesu banke predstavlja kontrolo nadziranja nad pravilnostjo dela zaposlenih, ki izvajajo temeljne kontrole v kreditnem procesu. V banki so v ta namen vzpostavljeni trije nadzorni organi, odbor za tveganja, odbor za upravljanje z bilanco in kreditni odbor, ki delujejo kot nadzorne kontrole v procesu kreditiranja v banki. S sprejetimi poslovniki o delu odborov je banka določila tako sestavo odborov (kot npr. člani odbora za tveganje so poleg uprave še direktor službe upravljanja kreditnih tveganj, direktor službe strateškega upravljanja tveganj, direktor oddelka poslovanja s pravnimi osebami, itd.), kot tudi ključne naloge oziroma pristojnosti in odgovornosti članov odborov (kot npr. člani odbora za tveganje so med drugim pristojni za obravnavo in potrjevanje ključnih strateških dokumentov s področja upravljanja s tveganji na ravni celotne banke, spremljavo profila tveganosti kot ocene skupne izpostavljenosti tveganjem, itd.) ter ostale določbe glede načina oziroma organizacije dela odborov (kot npr. seje odbora za tveganje so sklicane kvartalno, za sprejetje sklepa je potrebno soglasno glasovanje vseh članov odbora, itd.). V nadaljevanju opišemo obe nadzorni kontroli (s strani Odbora za upravljanje z bilanco in Kreditnega odbora), ki smo jih zajeli v

vzorec testiranja, tako da predstavimo vrsto kontrole, čas izvajanja, pristojnosti in odgovornosti za izvajanje ter ostale pomembne informacije, da lahko kasneje ocenimo ustreznost njihovega delovanja.

Tabela 4: Opis nadzorne kontrole, zajete v vzorec testiranja

Nadzorna kontrola	Obravnavna gradiv in sprejetje sklepov Odbora za upravljanje z bilanco, Kreditnega odbora.
Vrsta kontrole	Ročna kontrola.
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	<p>Odbor za upravljanje z bilanco (nadzorna kontrola 1) v skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostmi predlaga usmeritve in priporočila strokovnim službam za upravljanje bilance banke v cilju uresničevanja planskih ciljev, ob tem pa sprejme ukrepe za upravljanje s tveganji (npr. kreditnih, operativnih, tžnih in drugih), ki zagotavljajo, da obseg tveganj ne presega interno postavljenih limitov banke kot tudi zahtev regulatorja.</p> <p>Odbor za upravljanje z bilanco predstavlja najvišji organ odločanja v banki, ki spremlja izpostavljenost tveganjem banke (npr. kreditnim tveganjem s portfeljskega vidika) ter sprejema ukrepe za njihovo obvladovanje (npr. skladno s politiko in strategijo upravljanja kreditnega tveganja), da se dovolj zgodaj preprečijo in zmanjšajo izgube iz kreditnih poslov in s tem kreditno tveganje banke. Za pripravo poročil in predlogov seje odbora so zadolžene organizacijske enote banke, ki sicer opravljajo strokovne naloge iz področij, ki jih obravnava odbor. Dokončni sklepi se oblikujejo po razpravi na seji odbora, o katerih glasujejo vsi člani odbora na podlagi pripravljenih gradiv, ki vključujejo tako analize kot tudi ugotovitve in predloge ukrepov). Skladno s polovnikom velja, da je sklep odbora sprejet, ko zanj glasuje večina članov odbora. Po zaključenem glasovanju se izdela zapisnik seje odbora, o katerem je obveščena tudi uprava banke.</p> <p>Kreditni odbor (nadzorna kontrola 2) v skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostmi obravnava gradiva in sprejema odločitve glede predlaganih sklepov, ki se po vsebini nanašajo na aktivne in pasivne posle (kot npr. odobranje posojil pravnim osebam, odobranje garancijskih limitov, odobranje najema posojil za račun banke, itd) in ostalo (kot npr. potrjevanje sprememb bonitetnih ocen, razvrstitev in odstotek oslabitev). Skladno s sprejetim poslovnikom kot nadzorna kontrola tako zagotavlja, da so komitenti razvrščeni v pravilne in ustrezne bonitetne skupine v skladu s sprejetimi internimi pravili banke, pri tem pa oblikovana ustrezna višina oslabitev glede na tveganost naložbe. Pri tem pa upošteva, da so kreditni posli odobreni v skladu z internimi pravili banke glede na določena pooblastila za odobranje. S tem pa preprečuje, da bi kreditni posli bili odobreni s strani tistih, ki nimajo pristojnosti za odobranje. V kreditni odbor je vključen tudi direktor službe pravnih poslov, ki je odgovoren za zakonitost in zaščito pravnih interesov banke.</p> <p>Za pripravo gradiv za seje odbora so zadolženi sektorji in službe banke, ki so odgovorni za pripravo vsebinsko in strokovno kvaletnih gradiv, zakonitosti celotnega gradiva ter usklajenosti s poslovno politiko banke. Vsa gradiva morajo vsebovati predloge sklepov, ki so sprejeti, če zanje glasujejo vsi prisotni člani kreditnega odbora, katerega sestavljajo tudi člani uprave. S tem je zagotovljeno, da je uprava banke tudi redno obveščena o sprejetih sklepih kreditnega odbora.</p>
Čas izvajanja	Kontrola 1 se izvaja kvartalno, kontrola 2 se izvaja tedensko.
Velikost vzorca	Kontroli pokrivata bistveno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 10 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Spodaj v nadaljevanju predstavimo tudi opise ključnih temeljnih kontrol iz procesa odobranja kreditov, ki smo jih izbrali v vzorec testiranja.

Tabela 5: Opis temeljne kontrole (1), zajete v vzorec testiranja

Temeljna kontrola	Preveritev prejete dokumentacije v kreditni mapi komitenta za pripravo gradiv za odločanje.
Vrsta kontrole	Ročna kontrola
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	Pripravljenec kreditnega predloga vsebinsko pregleda dokumentacijo, prejeto s strani komitenta, tako da upošteva sprejeta pravila banke glede vodenja kreditnih map. Gre za ročno kontrolo pregleda dokumentacije, ali ustreza seznamu zahtevane dokumentacije za odobritev posla. Kontrola celovitosti in popolnosti potrebne dokumentacije in podatkov o komitentu (kot npr. zahtevana dokumentacija z določili ZPPDFT-1, letna poročila, finančni podatki, izpis iz AJPES registra, dokumentacija o zavarovanju in ostala zahtevana dokumentacija glede na vrsto posla). Pri tem posebno pozornost nameni verodostojnosti in časovni veljavnosti dokumentov.
Čas izvajanja	Večkrat dnevna kontrola ob obravnavi komitenta.
Velikost vzorca	Kontrola pokriva običajno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 30 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 6: Opis temeljne kontrole (2), zajete v vzorec testiranja

Temeljna kontrola	Izračun in potrditev bonitetne klasifikacije.
Vrsta kontrole	Aplikativna
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	Izračun in končna potrditev bonitetne ocene se izdelava v aplikaciji za izračun bonitetne ocene, kjer skrbnik na podlagi prejete dokumentacije (npr. računovodskih izkazov družbe, itd.) vnese podatke za izračun. Skladno z Navodili za izdelavo bonitetnih ocen izhaja, da v primeru izpostavljenosti do komitenta nad 200 tisoč EUR in uporabe subjektivne korekcije s strani skrbnika, bonitetno oceno potrdi odgovorna oseba iz Službe upravljanja s kreditnim tveganjem.
Čas izvajanja	Dnevna kontrola ob obravnavi komitenta.
Velikost vzorca	Kontrola pokriva bistveno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 25 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 7: Opis temeljne kontrole (3), zajete v vzorec testiranja

Temeljna kontrola	Pregled prejete dokumentacije in priprava pravnega mnenja s strani Pravne službe.
Vrsta kontrole	Ročna
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	Skldno z Navodili banke o postopkih v procesu odobranja naložb je pravno mnenje potrebno pridobiti obvezno, če je predmet financiranja nepremičnina in/ali ko zavarovanje terjatve iz naslova kreditne ali druge pogodbe predstavlja ustanovitev hipoteke na nepremičnini. Skrbnik posreduje referentu za administrativna tajniška dela Pravne službe na e-mail obvestilo, da je na mrežnem disku odložen zahtevek za pravno mnenje, kar tudi evidentira v CRM aplikaciji. Tako, da na izbranem poslu označi, da je v kreditni proces vključena Pravna služba oziroma podan zahtevek za pripravo pravnega mnenja. Po prejemu zahtevka referentka Pravne službe obvesti skrbnika o predvidenem roku priprave mnenja in pristojnem pravniku, kar tudi zabeleži v registru pravnih mnenj. Pravno mnenje je obvezno hraniti med kreditno dokumentacijo posla.
Čas izvajanja	Dnevna kontrola ob obravnavi komitenta.
Velikost vzorca	Kontrola pokriva bistveno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 25 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 8: Opis temeljne kontrole (4), zajete v vzorec testiranja⁷

Temeljna kontrola	Odobritev kreditnega (predloga) posla s strani pristojnega organa odločanja.
Vrsta kontrole	Aplikativna
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	Priprava gradiv (kreditnih predlogov) za organ odločanja poteka v CRM aplikaciji, kjer skrbniki za vsak nov kreditni posel pripravijo predlog za odobritev in sklep, ki ga nato posredujejo v odobritev pristojnemu organu za odločanje. V primeru preseganja za zakonsko predpisane izpostavljenosti banke do komitenta (t.i. velike izpostavljenosti) je potrebno k odobritvi kreditnega posla pridobiti soglasje nadzornega sveta. Skrbniki kot pripravilavci kreditnih predlogov so vsebinsko odgovorni za pripravo gradiv v skladu z internimi pravili banke za pripravo kreditnih predlogov. Na strani skrbnikov je tudi odgovornost, da v CRM aplikacijo k gradivu priložijo še ostale zahtevane priloge (kot npr. pravno mnenje, soglasje nadzornega sveta, izpis pregleda poslovnega sodelovanja s stranko, bonitetno oceno, itd.), ki so podlaga za končno odločitev o naložbi. Sklep za odobritev podpiše pristojen organ (npr. kreditni odbor, pooblašenci s strani uprave, itd.) v skladu s sprejetimi pooblastili za odločanje iz Pravilnika banke za odobranje kreditnih poslov.
Čas izvajanja	Dnevna kontrola ob odobritvi posla.
Velikost vzorca	Kontrola pokriva bistveno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 25 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

⁷ CRM aplikacija se v banki uporablja za odobranje in vodenje kreditnih poslov pravnih oseb.

Tabela 9: Opis temeljne kontrole (5), zajete v vzorec testiranja

Temeljna kontrola	Priprava pogodbe za kredit.
Vrsta kontrole	Aplikativna
Opis kontrole (Pristojnosti, odgovornosti)	Osnova za končno izdelavo pogodbene dokumentacije je sprejet sklep organa odločanja. Pred sklenitvijo posla mora biti obvezno izvedena identifikacija komitenta in ostalih oseb (npr. pooblaščenec in zakonitih zastopnikov, itd.) skladno z internimi navodili banke za izvajanje ZPPDFT-1. V CRM aplikaciji so že vnaprej pripravljene t.i. "template" za izpis standardizirane kreditne pogodbe, ki se avtomatsko izpiše iz sistema, v kolikor so s strani skrbnika predhodno ustrezno vneseni vhodni podatki o komitentu. Pri tem sistem avtomatsko izvaja kontrolo nad pravilnim vnosom podatkov (kot npr. o vrsti posla, vrsti zavarovanja, itd.) in v primeru odstopanj zahteva presojo s strani pravne službe. Na strani pravne službe je tudi odgovornost, da skladno s Pravilnikom za odobravanje kreditnih poslov pred podpisom pogodbe pregleda in potrdi nestandardizirano pogodbeno dokumentacijo (npr. vključitev posebnih pogodbenih zavez, itd.).
Čas izvajanja	Dnevna kontrola ob vnosu podatkov za izpis pogodbe.
Velikost vzorca	Kontrola pokriva bistveno tveganje, zato smo v vzorec izbrali 25 primerov.

Vir: Interno revizijsko gradivo

3.2 Test kontrol in ocena ustreznosti delovanja notranjih kontrol

V primeru da revizorjeva ocena tveganj pomembno napačne navedbe na ravni uradnih trditev vključuje pričakovanje, da kontrole delujejo uspešno ali da postopki preizkušanja podatkov sami ne morejo zagotoviti zadostnih in ustreznih revizijskih dokazov na ravni uradnih trditev, revizor (skladno z MSR 330, 8. odstavkom) da lahko poda oceno uspešnosti oblikovanja in delovanja notranjih kontrol, dodatno načrtuje in opravi preizkuse kontrol. Skladno s tem smo tudi v izbrani nalogi načrtovali in izvedli preizkuse ključnih notranjih kontrol, ki jih je banka vzpostavila v procesu kreditiranja za izbrano t.i. »fazo odobritve«, kar podrobneje predstavimo v nadaljevanju.

V nadaljevanju pri testu vsake izbrane kontrole predstavimo, na kakšen način smo preverili delovanje kontrole in na kakšen način smo izbrali posle v vzorec testiranja. Pri vsaki testni kontroli podamo tudi oceno ustreznosti oblikovanja in delovanja notranjih kontrol.

Tabela 10: Test in ocena delovanja nadzornih kontrol

Nadzorni kontroli	Odbora za upravljanje z bilanco (1), Kreditni odbor (2).
Opis postopka preveritve	Iz aplikacije za brezpapirno poslovanje, kjer banka hrani vsa gradiva s sklepi sej Kreditnega odbora in Odbora za upravljanje z bilanco, smo za celo leto (za naključno izbranih 10 sej) preverili, ali so bili sklepi odborov sprejeti na podlagi pripravljenih gradiv in podpisani s t.i. vodnim žigom, ki pomeni soglasno sprejetje s strani vseh članov odbora. Pri tem smo tudi preverili, ali so na izbranih sejah odborov obravnavali teme v skladu z določenimi pristojnostmi in odgovornostmi v Poslovniku o delu odborov.
Izbor v vzorec testiranja	Vzorec testiranja smo izbrali na način, da smo za 10 naključno izbranih sej obeh odborov pregledali gradiva in sprejete sklepe, skladno z določeno velikostjo vzorca v 3.1 točki izbrane naloge.
Ocena delovanja	Na podlagi pregleda ugotavljamo, da se je na vsaki izbrani seji odbora sprejel sklep na podlagi pripravljenih gradiv, kjer so se obravnavale teme v skladu z nalogami in pristojnostmi odbora. Prav tako so bili sklepi odborov soglasno sprejeti in potrjeni s strani vseh članov. Tako je bilo zagotovljeno večinsko glasovanje, pri tem pa zagotovljeno obveščanje članov uprave. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Na podlagi testiranj izbranih ključnih temeljnih kontrol v nadaljevanju podajamo oceno njihovega delovanja.

Tabela 11: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (1)

Temeljna kontrola	Preveritev prejete dokumentacije v kreditni mapi komitenta za pripravo gradiv za odločanje.
Opis postopka preveritve	Na podlagi direktnega izpisa iz CRM aplikacije smo pripravili izpis aktivnih kreditnih poslov na dan pregleda, kjer smo za izbranih 30 kreditnih poslov naročili vso kreditno dokumentacijo (iz dokumentarnega arhiva izbrane banke), ki je bila podlaga za odobritev. Tako smo se prepričali, ali je bila v vseh izbranih (30) primerih ustrezno pridobljena zahtevana dokumentacija, ki jo je neodvisno potrdila tudi podporna služba, skladno z določili Navodil banke za vodenje kreditnih map. Pri tem smo posebno pozornost namenili verodostojnosti in časovni veljavnosti priloženih dokumentov, tako da smo finančne podatke (npr. iz računovodskih izkazov, letnih poročil), ki so bili upoštevani pri odobritvi posla, tudi neodvisno preverili na dostopnih spletnih straneh (npr. Ajpes registru, uradnih spletnih straneh družbe, itd.). Preverili smo tudi, ali so bančni referenti pravilno vnesli podatke iz kreditne dokumentacije v CRM aplikacijo (kot npr. oznako partije, znesek, zapadlost, valuto, zavarovanje, itd.) ter ali so bili neodvisno potrjeni s strani referentov iz podpore po principu »štirih oči«. Prav tako smo preverili, ali so se podatki skladno z interno politiko banke, na podlagi katere je v okviru dolžnika mogoče identificirati posamezen posel, ustrezno tudi zapisali v podatkovnem skladišču (kot npr. oznaka partije kredita, znesek in valuta kredita, zapadlost kredita, zavarovanje kredita, itd.) oziroma poročali na izbranih postavkah v poročilu BS1S ter ali so bili sumarno usklajeni z izkazanimi knjigovodskimi vrednostmi v računovodskem izkazu banke.
Izbor v vzorec testiranja, frekvenca kontrole	Iz CRM izpisa vseh aktivnih kreditnih poslov na izbrani dan pregleda, smo v vzorec pregleda izbrali 30 kreditnih poslov, za katere smo naročili izpis kreditne dokumentacije iz dokumentarnega arhiva banke. Velikost vzorca je bila določena skladno s točko 3.1 izbrane naloge, kjer smo upoštevali, da gre za večkrat dnevno kontrolo.
Ocena delovanja	Na podlagi pregleda ugotavljamo, da je bila pridobljena kreditna dokumentacija za odobritev poslov v vseh (30) primerih ustrezno hranjena v kreditnih mapah. Prav tako nismo ugotovili, da bi bili pridobljeni dokumenti, ki so bili podlaga za odobravanje izbranih kreditnih poslov, neverodostojni oziroma časovno neveljavni. Za vseh (30) izbranih kreditnih poslov so se iz kreditne dokumentacije tudi ustrezno poročali vsi osnovni podatki (kot npr. oznaka partije, znesek, datum zapadlosti, valuta, itd.) v poročilu BS1S, prav tako so bili usklajeni z izkazanimi knjigovodskimi vrednostmi v računovodskem izkazu banke. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 12: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (2)

Temeljna kontrola	Izračun in potrditev bonitetne klasifikacije.
Opis postopka preveritve	Iz aplikacije za izračun bonitetne ocene smo za izbrani vzorec (25 kreditov) prejeli izpis potrjenih bonitetnih ocen, kjer smo preverili, ali so bile ocene izračunane in potrjene na podlagi revidiranih letnih računovodskih izkazov ter ali so bile kot takšne tudi upoštevane pri končni odobritvi poslov ter zapisane v podatkovnem skladišču oziroma poročane na izbranih postavkah v poročilu BS1S. Skladno z Navodili za izdelavo bonitetnih ocen se v primeru uporabe subjektivne korekcije s strani skrbnikov zahteva neodvisna potrditev s strani službe upravljanja s kreditnim tveganjem, kar smo tudi preverili. Z izpisom revizijske sledi na dan pregleda smo tudi preverili, ali so bili popravki v aplikaciji za izračun bonitetnih ocen izvedeni s strani administratorja oziroma razvojnega tehnologa aplikacije oziroma ali je prišlo do nepooblaščenih vnosov oziroma spreminjanj ter ali so bile dostopne pravice za uporabo aplikacije dodeljene zaposlenim, ki aplikacijo potrebujejo za nemoteno opravljanje svojega dela.
Izbor v vzorec testiranja	V vzorec testiranja smo izbrali 25 kreditnih poslov, tako da smo iz aplikacije za izračun bonitetne ocene naročili izpis potrjenih zadnjih veljavnih bonitetnih ocen, ki so na dan izpisa zapisane v sistemu. Pri tem pa izpis neodvisno omejili na izbrani vzorec (25) kreditnih poslov, skladno z določeno velikostjo vzorca v točki 3.1 izbrane naloge.
Ocena delovanja	Na podlagi pregleda ugotavljamo, da so bile v vseh izbranih (25) primerih bonitetne ocene potrjene na revidiranih letnih računovodskih izkazih družb in kot takšne tudi upoštevane pri odobritvi posla ter ustrezno poročane na izbranih postavkah v poročilu BS1S. Med pregledanimi primeri je bila v 5 primerih uporaba subjektivne korekcije s strani skrbnika končna bonitetna ocena tudi potrjena s strani službe upravljanja s kreditnim tveganjem. Prav tako v aplikaciji ni bilo zaznanih nepooblaščenih vnosov ali spreminjanj, oziroma pravice za uporabo aplikacije so bile dodeljene le tistim zaposlenim, ki aplikacijo dejansko potrebujejo za nemoteno opravljanje svojega dela. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 13: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (3)

Temeljna kontrola	Pregled prejete dokumentacije in priprava pravnega mnenja s strani Pravne službe.
Opis postopka preveritve	<p>Na podlagi CRM izpisa aktivnih kreditnih poslov na dan pregleda smo za izbrani vzorec 25 primerov (kreditnih poslov) pregledali, ali so skrbniki ustrezno pridobivali pravno mnenje v vseh primerih, kjer je posel bil zavarovan z nepremičnino in ustanovljena hipoteka v korist banke. Tako smo se prepričali ali je bilo pravno mnenje tudi ustrezno priloženo h kreditnemu predlogu v procesu odobritve izbranih poslov ter ali so skrbniki v CRM to tudi ustrezno označili. Prav tako smo preverili, ali je bilo pravno mnenje ustrezno hranjeno med kreditno dokumentacijo v dokumentarnem arhivu banke.</p> <p>Zaradi ugotovljenih napak v predhodni reviziji, kjer v postopkih priprave pravnih mnenj v vseh pregledanih primerih niso bili oddani zahtevki, smo dodatno pozornost ponovno namenili pregledu pripravljenih pravnih mnenj. Tako smo naročili neodvisen izpis iz registra pravnih mnenj, katerega skrbnica je pravna služba in ga nato primerjali s CRM izpisom vseh aktivnih poslov, ali so se podatki ujemale. Nepravilnosti ponovno niso bile ugotovljene. V vseh primerih podanih zahtevkov za pripravo pravnega mnenja je bila tudi v registru evidentirana zaporedna številka pravnega mnenja in pripeto pravno mnenje. S tem smo se prepričali, da je Pravna služba dejansko pripravila pravno mnenje v vseh primerih, kjer so skrbniki podali zahtevek za pripravo.</p>
Izbor v vzorec testiranja	<p>Za izbrani vzorec 25 kreditnih poslov smo pregledali, ali so bili zavarovani z nepremičnino (ali je bila pri tem ustanovljena hipoteka v korist banke) in nato preverili, ali so skrbniki pridobili pravna mnenja ter ustrezno označili v CRM aplikaciji. Velikost vzorca je bila določena skladno s točko 3.1 izbrane naloge. Smo pa na celotnem izpisu aktivnih poslov iz CRMja na izbrani dan tudi preverili, ali so se podatki o podanem zahtevku za pripravo pravnega mnenja ujemale s podatki registra pravnih mnenj, tako da je bil vzorec testiranja v tem delu ustrezno povečan glede na ugotovljeno tveganje napak iz predhodne revizije.</p>
Ocena delovanja	<p>Na podlagi pregleda ugotavljamo, da je bilo pravno mnenje s strani Pravne službe pripravljeno v vseh izbranih primerih, kjer so skrbniki podali zahtevo za pripravo pravnega mnenja, kar je bilo tudi ustrezno označeno v CRM aplikaciji. Prav tako je bilo zagotovljeno tudi ustrezno hranjenje v kreditni dokumentaciji. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.</p>

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 14: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (4)

Temeljna kontrola	Odobritev kreditnega (predloga) posla s strani pristojnega organa odločanja.
Opis postopka preveritve	<p>Za izbrani vzorec 25 primerov (kreditnih poslov) smo preverili, ali so bili posli odobreni na podlagi predpisanega obrazca kreditnega predloga iz CRM aplikacije. Tako smo za vse izbrane posle naročili celotno kreditno dokumentacijo iz dokumentarnega arhiva banke, pri tem pa preverili, ali so bile odločevalcem dejansko predstavljene vse zahtevane vsebine, tudi priložene predpisane priloge, ki so podlaga za odločanje o naložbi. S tem smo tudi preverili, ali je bila v proces odobritve ustrezno vključena presoja s strani Službe upravljanja s kreditnim tveganjem in Pravne službe ter ali je bil posel dokončno potrjen na ustreznem organu odločanja, skladno s sprejetimi pooblastili za odločanje (iz Pravidnika banke za odobravanje kreditnih poslov).</p>
Izbor v vzorec testiranja	<p>Za test te kontrole smo uporabili vzorec istih kreditnih poslov kot smo jih izbrali za test kontrole (3). Velikost vzorca smo določili v točki 3.1 izbrane naloge.</p>
Ocena delovanja	<p>Na podlagi pregleda ugotavljamo, da so bili vsi izbrani primeri (25 kreditov) odobreni na ustreznih nivojih odobritve in na podlagi predpisanega obrazca za pripravo kreditnih predlogov (iz CRM aplikacije) ter skladno s sprejetimi pooblastili tudi končno potrjeni s podpisi pristojnih za odločanje. S tem je bilo zagotovljeno, da je bila v proces odobritve tudi ustrezno vključena presoja s strani Službe upravljanja s kreditnim tveganjem in Pravne službe, kar je bilo razvidno iz priloženih prilog h kreditnim predlogom, ki so bili tudi ustrezno hranjeni v dokumentarnem arhivu banke. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.</p>

Vir: Interno revizijsko gradivo

Tabela 15: Test in ocena delovanja temeljne kontrole (5)

Temeljna kontrola	Priprava pogodbe za kredit.
Opis postopka preveritve	Za izbrani vzorec 25 primerov (kreditnih poslov) smo preverili, ali so bile kreditne pogodbe pripravljene v standardizirani obliki in izpisane direktno iz CRM aplikacije, tako da so vsebovale vse prepisane vsebine. Delovanje kontrole smo preverili tako, da smo za vseh 25 kreditnih pogodb preverili, ali so bile parafirane s strani podporne službe v banki, kar pomeni, da so bile preverjene tudi z njihove strani (ali so se podatki v CRM aplikaciji, ki so bili osnova za obračun posla, tudi ujemali s kreditno pogodbo) ter v primeru dodatno vključenih pogodbenih zavez tudi potrjene s podpisom Pravne službe. Pravilnost podpisnikov družb smo preverili preko podpisnih kartonov, kjer smo upoštevali navedene podpise vseh, ki so imeli pooblastila za podpisovanje in sklepanje poslov v izbrani družbi.
Izbor vzorca testiranja	Za test te kontrole smo uporabili vzorec istih kreditnih poslov (25 kreditnih pogodb) kot smo jih izbrali za test kontrole (3). Velikost vzorca smo določili v točki 3.1 izbrane naloge.
Ocena delovanja	Na podlagi pregleda ugotavljamo, da so bile v vseh izbranih primerih (25 kreditov) pripravljene in podpisane kreditne pogodbe v standardizirani obliki, pri tem pa v primeru dodatnih pogodbenih zavez tudi potrjene s parafom Pravne službe. V vseh izbranih primerih (25 kreditnih pogodb) so bile pogodbe tudi parafirane s strani podporne službe v banki. Prav tako so se podpisi podpisnikov izbranih družb, s katerimi je banka sklepala kreditno pogodbo, tudi ujemali s podpisnimi kartoni pooblaščenih v teh družbah, ki so imeli pooblastila za podpisovanje in sklepanje poslov. Na podlagi izvedenega testa kontrole ugotavljamo, da kontrola deluje in da je oblikovana tako, da preprečuje nepravilnosti.

Vir: Interno revizijsko gradivo

Skladno z MSR 315 (točko A54) se mora revizor zavedati tudi omejitev notranjega kontroliranja, ki izhajajo iz dejstva, da se lahko zaradi človeških napak ali prevar pojavijo motnje pri notranjem kontroliranju oziroma je bila zaradi napačne človeške presoje sprejeta napačna odločitev, zaradi česar je tudi ključno oceniti uspešnosti oblikovanja in delovanja notranjih kontrol.

Skladno z zgornjo omejitvijo MSR 315 tudi v našem primeru podamo oceno glede delovanja notranjih kontrol v izbrani banki na revidiranem področju. Na podlagi dejanskega testiranja nismo ugotovili odstopanja, ki bi pomenila napako pri poročanju kreditnih poslov v sistemu matričnega poročanja izbrane banke Banki Slovenije. Zaradi česar ocenjujemo, da je banka v sistemu matričnega poročanja podatkov vzpostavila ustrezne notranje kontrole, ki so posamično ali v povezavi z drugimi notranjimi kontrolami zmožne uspešno preprečevati ali odkrivati in popravljati pomembno napačne navedbe pri poročanju kreditnih poslov (pravnih oseb), pri tem pa tudi pokrivajo identificirana bistvena tveganja, ki izhajajo iz kreditnih poslov. Pri tem pa na podlagi opravljenega testa identificiranih notranjih kontrol, ki so ključne za pravilnost poročanja podatkov za izbrano postavko »kreditni pravnim osebam« in se nanašajo na t.i. »fazo odobritve« v kreditnem procesu, ugotavljamo da notranje kontrole delujejo. S tem je zagotovljeno, da se podatki o kreditnih poslih (pravnih oseb) izbrane banke tudi ustrezno poročajo v sistemu matričnega poročanja Banki Slovenije.

Zaradi izvajanja preizkušanja podatkov na datum med letom in zaznanega tveganje pri vzorčenju, pa v nadaljevanju predstavimo tudi možnosti za nadaljnje revizijske postopke, s katerimi lahko pridobimo še večje zagotovilo glede uspešnosti delovanja notranjih kontrol na revidiranem področju.

3.3 Vpliv na nadaljnje revizijske postopke

Glede na postavljeno omejitev zaključne naloge smo se pri preizkušanju delovanja notranjih kontrol v sistemu matričnega poročanja izbrane banke omejili na vzorčenje poročanih podatkov pri izbrani postavki »kreditni pravnim osebam« v poročilu BS1S za naključno izbrani mesec med letom. Pri tem je skladno z MSR 330 (točko A56) potrebno upoštevati, da izvajanje postopkov preizkušanja podatkov na

datum med letom, ne da bi kasneje opravili dodatne postopke, poveča tveganje, da revizor ne bo odkril napačnih navedb, ki bodo morda obstajale ob koncu obdobja. Standard tudi opozarja, da je takšno tveganje čim večje, tem daljše je preostalo obdobje, zaradi česar je potrebno prilagoditi načrtovano vrsto, čas in obseg postopkov preizkušanja podatkov za preostalo obdobje. Torej z razširitvijo ali ponovitvijo postopkov, ki so bili opravljeni na datum med letom, na ponovno preizkušanje ob koncu obdobja. Zaradi zapisanega bomo v okviru nadaljnjih revizijskih postopkov tudi v našem primeru ponovno izvedli preizkušanje kontrol ob koncu revidiranega leta. Tako bomo preverili delovanje notranjih kontrol v sistemu matričnega poročanja za oddajo poročila BS1S ob koncu leta (na dan 31.12.).

Pri tem velja upoštevati tudi tveganje pri vzorčenju, kjer MSR 530 (5. odstavek) opozarja, da bi se revizorjev sklep lahko razlikoval od sklepa, ki bi ga oblikoval, če bi bila obravnavana celotna populacija po istem revizijskem postopku. Zaradi tega lahko tveganje pri vzorčenju pripelje do napačnega sklepa pri preizkušanju notranjih kontrol. Torej do napak pri sklepanju, da so kontrole uspešnejše kot so v resnici, kar vpliva na uspešnost revizije in povečuje verjetnost za neustrezno revizijsko mnenje. Ali da so kontrole manj uspešne kot so v resnici, kar vpliva na učinkovitost revizije, ker se običajno lahko šele z dodatnim delom ugotovi, da so bili prvotni sklepi nepravilni. Zaradi izpostavljenega bomo poleg že omenjenega časa prilagodili tudi obseg nadaljnjih revizijskih postopkov, tako da bomo skladno z MSR 530 k preizkusom notranjih kontrol dodatno vključili še analitično preizkušanje podatkov in preizkuse podrobnosti, s tem pa da pridobili še večje zagotovilo glede uspešnosti delovanja notranjih kontrol na revidiranem področju.

SKLEP

Na podlagi vseh opravljenih revizijskih postopkov, ki smo ji predstavili v tej zaključni nalogi, ocenjujemo, da je banka v sistemu matričnega poročanja podatkov Banki Slovenije vzpostavila ustrezne notranje kontrole, ki so posamično ali v povezavi z drugimi notranjimi kontrolami zmožne uspešno preprečevati ali odkrivati in popravljati pomembno napačne navedbe pri poročanju kreditnih poslov (pravnih oseb), pri tem pa tudi pokrivajo identificirana bistvena tveganja, ki izhajajo iz kreditnih poslov.

Pri tem pa tudi na podlagi opravljenega testa identificiranih notranjih kontrol, ki so ključne za pravilnost poročanja podatkov za izbrano postavko »kreditni pravnim osebam« in se nanašajo na t.i. »fazo odobritve« v kreditnem procesu, nismo ugotovili odstopanja, ki bi pomenila napako pri poročanju kreditnih poslov v sistemu matričnega poročanja izbrane banke Banki Slovenije. Zaradi tega ocenjujemo, da notranje kontrole delujejo in zagotavljajo, da se podatki o kreditnih poslih (pravnih oseb) tudi ustrezno poročajo v sistemu matričnega poročanja Banki Slovenije.

Prav tako tudi ocenjujemo, da lahko v okviru nadaljnjih revizijskih postopkov s ponovnim preizkušanjem kontrol ob koncu revidiranega leta, zmanjšamo izpostavljeno povečano tveganje zaradi preizkušanja delovanja notranjih kontrol pri matričnem poročanju izbrane postavke med letom. Zaradi zaznanega tveganja pri vzorčenju, pa z dodatnimi kontrolnimi postopki (kot je npr. analitičnim preizkušanjem podatkov in preizkusi podrobnosti) vplivamo na pridobitev še večjega zagotovila glede uspešnosti delovanja notranjih kontrol na revidiranem področju.

4 Seznam literature in virov

1. Banka Slovenije. Navodilo za izvajanje Sklepa o poročanju monetarnih finančnih institucij. Pridobljeno 4.4.2019 na spletni strani: [file:///C:/Users/BARBARA/Downloads/Navodilo_za_izvajanje_Sklepa_o_porocanju_MFI%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/BARBARA/Downloads/Navodilo_za_izvajanje_Sklepa_o_porocanju_MFI%20(4).pdf).
2. Banka Slovenije.(2021a). *Sklep o poročanju monetarnih finančnih institucij*. Uradni list RS, št.184/21.
3. Banka Slovenije.(2021b). *Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic*. Uradni list RS, št. 69/17, 73/19, 164/20, 92/21 – ZBan-3 in 184/21.
4. Banka Slovenije.(2022). *Gospodarska in finančna gibanja, januar 2022*. Pridobljeno 28.1.2022 na spletni strani: <gospodarska-in-financna-gibanja-januar-2022.pdf> (windows.net).
5. Banka Slovenije. (2020). *Smernice o odobravanju in spremljanju kreditov*. EBA/GL/2020/06; 29. maj 2020.
6. Banka Slovenije.(2021c). *Sklep o ureditvi notranjega upravljanja, upravljalnem organu in procesu ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala za banke in hranilnice*. Uradni list RS, št. 115/21.
7. Fabijan J. (2009). *Spremembe v poročevalskem sistemu in sistemih zajema podatkov za odločanje*. Bančni vestnik št. 3, 2009.
8. Janžek T., Progar Z. R. (2011). *Razširitev matričnega poročanja monetarnih finančnih institucij*. Pridobljeno 10.10.2018 na spletni strani: https://www.stat.si/StatisticniDnevi/Docs/Radenci2011/Janzek-Razsiritev_matricnega_porocanja-prispevek.pdf.
9. Murn D., Noč M. (2012). *Razvoj in perspektiva poročanja finančnih institucij Banki Slovenije*. Bančni vestnik št. 9.
10. Odar M. (2013). *Notranje računovodske kontrole*. IKS 08,09.
11. Odar M. (1997). *Pomen notranjih kontrol in predvsem kontrolnega okolja pri revidiranju*. Revizor 6/97, str. 10-17.
12. Slovenski inštitut za revizijo. (2014). *Pomembnost pri načrtovanju in izvajanju revizije*. Metodološko gradivo z dne 13.2.2014: [Microsoft Word - Pomembnost pri načrtovanju in izvajanju revizije.doc](Microsoft Word - Pomembnost pri nacrtovanju in izvajanju revizije.doc) (si-revizija.si).
13. Slovenski inštitut za revizijo. (2021). *Priročnik Mednarodnih standardov revidiranja in obvladovanja kakovosti*. Pridobljeno 25.7.2021 na spletni strani: [Slovenski inštitut za revizijo - Mednarodni standardi revidiranja \(MSR\)](Slovenski_institut_za_revizijo_-_Mednarodni_standardi_revidiranja_(MSR)_) (si-revizija.si).
14. Mahnič M. (2018). *MSR 265- Obveščanje pristojnih za upravljanje in posloводства o pomanjkljivostih pri notranjem kontroliranju*. Gradivo za izobraževanje pri predmetu Mednarodna pravila revidiranja in revizorjevo poročanje. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
15. Zakon o revidiranju - ZRev-2. 2021. *Uradni list RS, št. 65/08, 63/13 – ZS-K, 84/18 in 115/21*.
16. Zakon o bančništvu (ZBan-3). (2021). *Uradni list RS, št. 92/21 in 123/21 – ZBNIP*.
17. Zakon o gospodarskih družbah - ZGD-1. (2021). *Uradni list RS, št. 65/09, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17 in 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C in 18/21*.
18. Notranji akti izbrane banke, ki pokrivajo izbrano področje revidiranja, zapisniki sej odborov izbrane banke in ostala pridobljena dokumentacija s strani izbrane banke, ki je bila podlaga za izvedbo revizijskih postopkov.
19. Interno revizijsko gradivo.

5 Priloge

V okviru preverbe okolja delovanja izbrane banke smo izvedli razgovore z upravo s pomočjo spodnjega vprašalnika, kjer spodaj povzemamo vprašanja in prejete odgovore oziroma pojasnila s strani uprave, ki smo jih upoštevali v okviru spoznavanja organizacije izbrane banke in njenega okolja.

Priloga 1: Vprašalnik

Spoznavanje dejavnosti družbe	ODGOVOR/KOMENTAR posloводства družbe
<p>Navedite cilje družbe in strategije za doseg te ciljev (kakšni so načrti družbe v prihodnosti - širitev trgov, uvajanje novih programov, zapiranje poslovnih enot, ipd. ter kako jih boste dosegli). V kolikor imate izdelan tudi plan za tekoče in prihodnja leta ga lahko tudi priložite.</p>	<p>Skladno s pojasnili uprave, banke med ključne cilje postavlja digitalizacijo bančnega poslovanja in internih procesov v banki. Temu sledi tudi sprejeta poslovna strategija banke in ključnimi strateškimi cilji za doseganje večje stroškovne učinkovitosti in dolgoročne stabilnosti ter družbene odgovornosti s svojim poslovanjem. Z financiranjem okoljsko trajnostnih gospodarskih dejavnosti je banka tudi razširila svojo bančno ponudbo in v ta namen oblikovala nov produkt t.i. »eko kredit«. Pri tem pa tudi dopolnila obstoječe politike z s posebnimi merili, ki jih upošteva pri presoji upravičenosti strank do okoljsko trajnostnega financiranja.</p>
<p>Ali so bile v družbi tekočem letu kakšne spremembe na področju članov posloводства in nadzornega sveta (priložite prosim kopijo novega izpisa iz registra)?</p>	<p>Po zagotovilih uprave banke, v tekočem letu ni prišlo do večjih sprememb med člani višjega posloводства v banki. Prav tako se ni spremenila sestava nadzornega sveta, ki deluje v šestčlanski sestavi.</p>
<p>Navedite glavne in stranske dejavnosti družbe, ki se odražajo v realizaciji.</p>	<p>Univerzalna banka s širokim sklopom storitev za pravne in fizične osebe ter samostojne podjetnike, s primarnim geografskim trgom na območju Osrednje Slovenije ter 8% tržnim deležem v celotnem slovenskem prostoru. Med stranske dejavnosti uvršča ponudbo leasing financiranja.</p>
<p>Opišite strukturo zaposlenih in sicer skupno število zaposlenih, št. zaposlenih po kolektivni pogodbi in po individualnih pogodbah. Pripravite nam tudi kolektivno pogodbo, ki velja za vašo družbo in pravilnike ter sklepe o morebitnih posebnostih, ki veljajo za izračun plače posameznika.</p>	<p>Glede na prejeta pojasnila banka beleži izrazito dinamiko na kadrovskem področju, kar je posledica predvsem ekonomskih in tehnoloških sprememb v banki. Na novo se je v banki zaposlilo 15 delavcev, prav tako je bilo izvedenih več kot 50 internih premikov, kar je povečini povezano z na novo oblikovanimi delovnimi mesti na področju trga (zaradi razširitve bančne ponudbe, okrepitve prodajne funkcije banke), Z upoštevanjem, da je zaradi upokojevanja in poslovnih razlogov iz banke odšlo 10 delavcev, je skupno število zaposlenih doseglo 450 zaposlenih. Razen višjega vodstva (uprave in direktorjev strokovnih služb) so delavci zaposleni po kolektivni pogodbi dejavnosti bančništva.</p>
<p>Navedite povezane osebe in posle z njimi ter višino prometov pričakovanih v poslovnem letu ter odprtih saldov na dan vmesne bilance (npr. o vrsti posla s povezano osebo - npr. prodaja OS, redna prodaja, nakup naložb, krediti, ...).</p>	<p>Banka ima v lasti eno odvisno družbo, v kateri ima neposredno več kot 50% glasovalnih pravic in jo vključuje v konsolidirane računovodske izkaze po metodi polne konsolidacije. Pomembni posli med povezanimi osebami niso bili pripoznani, prav tako v zadnjem letu ni prišlo do novih naložb. Prodana je bila le pisarniška oprema, ki jo je banka že predhodno uporabljala in tudi z amortizirala v svojih bilancah.</p>
<p>Navedite glavne investicije v tekočem letu, način financiranja (lastna sredstva, kredit, finančni najem).</p>	<p>Skladno s pojasnili uprave banke v tekočem letu ni prišlo do sprememb v strukturi virov financiranja, največji delež (75) predstavljajo obveznosti do strank, ki niso banke. Ostalo</p>

	predstavljajo obveznosti do bank, ki vključujejo vloge in kredite poslovnih bank ter obveznosti do centralne banke, vključno z obveznostmi do pravnih oseb, ki pa ostajajo glede na predhodno leto v enaki vrednosti.
Navedite pomembne pravde in tožbe, ki tečejo proti družbi in tožbe, ki jih izvaja družba sama. Podajte tudi vrednosti za pomembne tožbe in navedite odvetnike, ki vas zastopajo v tej povezavi.	Banka je bila v preteklosti že udeležena v sodnih postopkih, v zadnjem letu ni oblikovala dodatnih rezervacij za pravno nerešene postopke. Med sodnimi postopki, kjer je bila banka udeležena kot tožena stranka, je glede na vrednost (v višini 10 tisoč EUR) spora potrebno omeniti spor z družbo X (v višini 10.000 EUR), ki je zahtevala ničnost posojilne pogodbe, katero je prvostopenjsko sodišče tožbeni zahtevek zavrnilo, tako da je banki terjatev priznana.
SPOZNAVANJE RAČUNOVODSKEGA EVIDENTIRANJA IN RAČUNOVODSKE POLITIKE	ODGOVOR/KOMENTAR posloводства družbe
Ali je v družbi prišlo v tekočem letu do spremembe informacijskih sistemov in kje (računovodstvo, ostalo poslovanje). V primeru, da je prišlo do sprememb priložite prosim pogodbe o nakupih in vzdrževanju teh sistemov.	Skladno z zastavljeno poslovno strategijo banke, posloводство banke ocenjuje, da banka uspešno sledi cilju čim večje stopnje digitalizacije. Tako, da je v tekočem letu tudi uspešno implementirala digitalno zasnovan proces odobravanja naložb, za kar ni najemala zunanjih izvajalcev. Digitalna nadgradnja procesa odobravanja naložb je bila izvedena s strani razvojnih tehnologov, ki so zaposleni v banki.
Ali je družba v tekočem letu spremenila računovodske politike in ocene. V primeru, da jih je, navedite katere in podajte približno oceno vpliva na poslovni izid.	Po zagotovilih uprave banke v zadnjem letu ni prišlo do sprememb računovodske politike in ocen.

Vir: Interna poročila in druga gradiva izbrane banke, vključno s pridobljenimi pojasnili višjega posloводства banke

Priloga 2: Povzetek aktivnosti in opravi v t.i. »fazi odobritve« v poslovnem procesu kreditiranja pravnih oseb

ODOBRITEV KREDITNEGA POSLA V PROCESU KREDITIRANJA PRAVNIH OSEB →→→→→→→→→→→→→→→					
AKTIVNOSTI in OPRAVILA	(1) Pregled in potrditev prejete dokumentacije za pripravo gradiv za odločanje	(2) Priprava in potrditev izračuna bonitetne ocene v CRM aplikaciji za izračun ocene	(3) Priprava gradiva (kreditnega predloga) za organ odločanja	(4) Obravnava gradiva na organu odločanja in sprejem sklepov	(5) Izdelava končne pogodbene dokumentacije
PRISTOJNOSTI in ODGOVORNOSTI	Srbnik posla, Zakladna služba za podporo poslovanju	Skrbnik posla, Služba upravljanja s kreditnim tveganjem	Skrbnik posla, Pravna služba	Skrbnik, Pristojni za odobravanje	Skrbnik, Pravna služba
KRATEK OPIS	Skrbnik vsebinsko pregleda dokumentacijo, prejeto s strani komitenta, ali ustreza seznamu zahtevane dokumentacije (kot npr. s področja ZPPDFT-1, letna poročila, izpisi iz AJPES registra, dokumentacija o zavarovanju in ostala zahtevana dokumentacija glede na vrsto posla) za odobritev posla. Skladno z internimi pravili banke glede vodenja kreditnih map tudi zagotovi hranjenje v dokumentarnem arhivu banke. Zaposleni v podpori banke, ki izvajajo računovodsko obravnavo poslov tudi neodvisno pregledajo dokumentacijo z vidika verodostojnosti in časovne veljavnosti dokumentov.	Skrbnik na podlagi prejete dokumentacije (računovodskih izkazov družbe) vnese podatke v CRM za izračun končne bonitetne ocene. V primeru uporabe subjektivne korekcije in izpostavljenosti komitenta nad 200 tisoč EUR bonitetno oceno potrdi Služba upravljanja s kreditnim tveganjem. Izpis bonitetne ocene (U-BON-1) je obvezna priloga h kreditnemu predlogu.	Skrbniki za vsak nov kreditni posel pripravijo predlog za odobritev in sklep v aplikaciji CRM, ki ga nato posredujejo v odobritev pristojnemu organu za odločanje. V primeru podanega zahtevka za pripravo pravnega mnenja, je potrebno v aplikaciji CRM na izbranem poslu označiti, da je bil podan zahtevek Pravni službi banke. Pravno mnenje je potrebno obvezno pridobiti, če je predmet financiranja nepremičnina in/ali ko zavarovanje terjatve iz naslova kreditne ali druge pogodbe predstavlja ustanovitev hipoteke na nepremičnini. Pravno mnenje je obvezna priloga h kreditnemu predlogu.	Gradivo se obravnava na ustreznem organu odločanja, sklep odločanja je sprejet s podpisniki predloga. Skrbnik kot pripravljavec kreditnega predloga je vsebinsko odgovoren za pripravo gradiv v skladu z internimi pravili banke za pripravo kreditnih predlogov. Na strani skrbnikov je tudi odgovornost, da v CRM aplikacijo k gradivu priložijo še ostale zahtevane priloge	Osnova za končno izdelavo pogodbene dokumentacije je sprejet sklep organa odločanja. V aplikaciji CRM so pripravljene standardizirane pogodbe, v primeru dodatnih nestandardnih pogodbenih zavez je na strani Pravne službe odgovornost za presojo.

Vir: Interna gradiva izbrane banke

Priloga 3: Povzetek poročila BS1S za izbrane kreditne posle izbrane banke v vzorcu testiranja

R01_SIFRA_POROCILA	R02_DATUM_POROCILA	R03_TIP_POROCILA	R05_ZAP_ST	R06_SIFRA_POSTAVKE_BS	R09_SKIS_ECB	R11_DRZAVA	R13_VALUTA	R14_ORIGINALNA_ZAP	R15_PREOST_ZAP	R80_KNJIGOVODSKA_VREDNOST	R82_OBRACUNANE_OBRESTI	R83_RAZMEJENE_OBRESTI	R90_PREVZETE_ZABIL_OBVEZNOSTI	R96_POKRITOST_ZAVAROVANJA	R98_ROCNO_ST_SKUPNA	R99_POV_OSEBA_CRR	R100_VRST_A_RESTR
BS1S	31.8.2021	1	4525440	A0408	S.14	SI	EUR	49	38	2.169	0	0	0	1	49	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525441	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	350	0	0	0	1	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525442	A0408	S.11	SI	EUR	6	5	700	14	0	0	2	6	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525443	A0408	S.14	SI	EUR	39	29	7.693	0	0	0	1	39	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525444	A0408	S.14	SI	EUR	5	4	8.518	0	0	3282	1	5	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525445	A0408	S.14	SI	EUR	6	6	8.450	0	0	0	1	6	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525446	A0408	S.14	SI	EUR	6	23	1.878	0	0	3722	1	6	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525447	A0408	S.14	SI	EUR	29	19	6.460	0	0	0	2	29	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525448	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	1.025	0	0	0	2	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525449	A0408	S.11	SI	EUR	17	5	45.000	159	0	0	2	17	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525450	A0408	S.14	SI	EUR	27	6	4.762	13	0	0	1	27	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525451	A0408	S.14	SI	EUR	29	27	1.047	0	0	0	2	29	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525452	A0408	S.14	SI	EUR	28	28	6.599	0	0	0	2	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525453	A0408	S.11	SI	EUR	38	27	18.029	52	0	0	1	38	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525454	A0408	S.14	SI	EUR	39	18	3.061	0	0	0	2	39	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525455	A0408	S.14	SI	EUR	29	29	8.835	0	0	0	2	29	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525456	A0408	S.11	SI	EUR	5	4	23.600	17	0	6400	1	6	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525457	A0408	S.15	SI	EUR	6	4	10.000	240	0	0	2	6	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525458	A0408	S.14	SI	EUR	19	6	2.722	0	0	0	2	19	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525459	A0408	S.14	SI	EUR	38	6	3.893	0	0	0	2	38	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525460	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	1.500	12	0	0	2	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525461	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	40	0	0	0	1	25	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525462	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	245	0	0	0	1	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525463	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	1.500	10	0	0	1	28	4	N
BS1S	31.8.2021	1	4525464	A0408	S.14	SI	EUR	28	5	2.550	0	0	0	1	28	4	N

Vir: Interno poročilo BS1S izbrane banke

Legenda: R03_TIP_POROCILA (1 - Redno poročilo banke), R06_SIFRA_POSTAVKE_BS (A0408 – Krediti, razen sindiciranih kreditov), R09_SKIS_ECB (S.14 – Gospodinjstva, S.11 – Nefinančne družbe, S.15 - Nepridobitne institucije, ki opravljajo storitve za gospodinjstvo), R14_ORIGINALNA_ZAP/R15_PREOST_ZAP/R98_ROCNO_ST_SKUPINA (4 – Nad 1 do 3 mesecev, 5 – Nad 3 do 6 mesecev, 6 – Nad 6 mesecev do 1 leta, 17 – Nad 1 letom do 397 dni, 18 – Nad 2 leti do 3 let, 19 – Nad 5 let do 7 let, 23 – Nad 7 dni do 1 meseca, 27 – Nad 397 dni do 2 let, 28 – Nad 3 leta do 4 let, 29 - Nad 7 let do 10 let, 38 - Nad 4 leti do 5 let, 39 - Nad 10 let do 15 let, 49 - Nad 15 let do 20 let), R80_KNJIGOVODSKA_VREDNOST/R82_OBRACUNANE_OBRESTI (Vrednost v tisoč EUR), R90_PREVZETE_ZABIL_OBVEZNOSTI (Vrednost v EUR), R96_POKRITOST_ZAVAROVANJA (1 - Več kot 100-odstotna pokritost, 2 - 100-odstotna ali manj kot 100-odstotna pokritost), R99_POV_OSEBA_CRR (4 - Nepovezana družba), R100_VRSTA_RESTR (N - Ni restrukturirano).